Redacţiunea, Administraţiunea, şi Tipografia:
Braşov, piaţa mare Nr. 30.

Scrisori nefrancate nu se primesc. — Manuscripte nu se retrimet.

INSERATE se primesc la Administraţiune în Braşov şi la următórele Birouri de anunciuri: în Viena: *M. Dukes, Heinrich Schalek, Rudolf Mosse, A. Oppeliks* Nachfolger; *Anton Oppelik*, *J. Danneber*, în Budapesta: *A. V. Goldberger, Eckstein Bernat*; în Bucuresci: *Agence Havas*, Succursale de Roumanie; în Hamburg: *Karolyi & Liebmann*.

Preţul inserţiunilor: o seria garmond pe o colónă 6 cr. şi 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicări mai dese după tarifă şi învoială.

Reclame pe pagina a 3-a o seria 10 cr. séu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

(NUMĚR DE DUMINECĂ 19)

„Gazeta“ iese în fiă-care ḑi.

Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe şése lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl.
N-rii de Duminecă 2 fl. pe an.

Pentru România si străinătate:
Pe un an 40 franci, pe şése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 franci.
Se prenumeră la tóte oficiele poştale din întru şi din afară şi la dd. colectori.

Abonamentul pentru Braşov
administraţiunea, piaţa mare, Têrgul Inului Nr. 30 etagiu I.: pe un an 10 fl., pe şése lunĭ 5 fl., pe trei lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusul în casă: Pe un an 12 fl., pe 6 lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl. Un esemplar 5 cr. v. a. séu 15 banĭ. Atât abonamentele cât şi inserţiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 102.—Anul LVIII. Braşov, Duminecă, 7 (19) Mai 1895.

Suntem în Polonia ruséscă?

Braşov, 6 Mai v. 1895

Am ajuns ca pe tóte potecele şi cărările sĕ pândéscă şi sĕ spioneze câte un agent al stăpânirii dóră dóră va prinde o vorbă dela vr'un Român séu va lua la ochĭ vr'o isbucnire a simţului lui naţional, care sĕ le pótă têlcuì ca duşmănóse statului şi sĕ afle pricină de urmărire.

Par'că am trăì într'un stat poliţienesc ca Rusia, unde nu e nicĭ urmă de constituţiă. Din chiar senin, pentru câte-o nimica tótă se iau la góná acum şi ţĕranii noştri, sĕ fac arătărĭ în contra lor ca „agitatorĭ“ şi numai cât îi veḑĭ duşĭ înaintea tribunalelor, judecaţĭ şi condamnaţĭ, ca nisce turburătorĭ şi rĕu făcĕtorĭ.

Ne aducem aminte de păţaniile şi suferinţele lui Duţu a lui Ioan din comitatul Uniădórei. Ele sunt próspete încă în memoria cetitorilor noştri. Duţu fusese învinuit, că într'o cârciumă ar fi ameninţat că „vin Muscalii“. El a negat acésta şi a dovedit că era, cum se ḑice, cu voiă bună, dér nu i-a folosit nimic, căcĭ agenţilor puterii le trebuia şi un întemniţat ţĕran şi aşa Duţu a lui Iuon a trebuit sĕ petrécă câte va lunĭ în societatea celor-l'alţĭ condamnaţĭ politicĭ ai noştri la Seghedin.

Şi de aicĭ încolo le-a crescut apetitul şi au început cu góna în mĕsură tot mai mare, mai ales dela procesul Memorandului încóce. Muscalii n'aveau nevoiă sĕ mai viă, căcĭ erau aicĭ. Nicĭ sbirii guvernorilor muscălescĭ nu puteau întrece în zel şi în necruţare pe agenţii armaţĭ şi nearmaţĭ ai stăpânirei unguresci. In timpul din urmă aceştia au descoperit crima de agitaţiă la un ţĕran din comitatul Sibiiului cu numele George Dordea, care la 22 Mai n. c. va sta înaintea judecăţii, acusat fiind, că a „agitat“ prin aceea, că a întimpinat pe unul din ḑiariştii noştri întemniţaţĭ, felicitândul, că „a luptat şi a suferit pentru limba română“.

Tribunalul n'a găsit vr'un lucru mare în acésta întîmpinare şi a sistat procesul, dér Tabla a fost de altă părere şi Curia s'a alăturat la ea. Tabla şi Curia nu vor a sci şi de un drept al limbei române şi de-o luptă pentru acest drept, ele vĕd în felicitarea ţĕranului român numai o preamărire a delictului de agitaţiune contra naţionalităţii, pentru care fusese condamnat acel ḑiarist. De aceea Curia a respins recursul temeinic şi bine motivat al apĕrătorului, despre care facem amintire mai jos.

Vor sĕ aibă cu tot preţul agitatorĭ şi între ţĕranii noştri, căcĭ cum ar puté ḑice alt-fel, că statul e primejduit de Românĭ şi că de aceea trebue sĕ se ia nesfîrşitele mĕsurĭ de asuprire şi de teróre din partea stăpânirii?

Nimic nu ne arată însĕ mai vedit, că lucrurile merg la noi ca în Ţéra muscălésca, decât procesul, ce s'a făcut fetelor române pentru purtarea culorilor naţionale. E vorba aicĭ de cunoscutul proces intentat domnişórelor române, carĭ la întîmpinarea preşedintelui Dr. Raţiu, când s'a întors dela Cluşiu la Sibiiu, au purtat cocarde tricolore.

Lucrul s'a petrecut astfel:

Mai întâiu fetele române au fost citate la judecătoriă unde a curs instrucţia (cercetarea) pentru delictul de agitare. De aicĭ au fost trimise la poliţiă pentru purtarea de „colorĭ strĕine“. Poliţia însĕ s'a declarat necompetentă de a le judeca şi le a îndreptat érăşĭ la judecătoriă pentru transgresiunea din § 36 al codului penal art. de lege XL dela 1879, care vorbesce de arborarea séu folosirea în public de stégurĭ, embleme séu alte insignii oprite. Acum judecătoria găsesce, că acest § 36 nu se póte aplica faţă cu fetele române şi transpune causa lor poliţiei orăşenescĭ spre a-o decide pe basa ordinaţiunilor lui Tisza dela 1874 şi 1885, carĭ opresc întrebuinţarea de stégurĭ embleme, séu însemne străine la întrunirĭ publice şi mai ales cu ocasiunea alegerilor, prevĕḑênd ca pedépsă: arest până la 15 ḑile şi o amendă până la 100 fl.

Déră poliţia a declarat odată, că ea nu se crede competentă de-a judeca causa fetelor, ér acum se declară necompetentă judecătoria. Astfel apĕrătorul domnişórelor, d-l Dr. Amos Frâncu, a înaintat un recurs, în care arată, că acolo unde legea dispune, în carĭ condiţii sunt oprite „culorile strĕine“, nu mai póte dispune ministrul, arată mai departe, că aicĭ este o ciocnire de competenţă, că în faţa acestei ciocnirĭ trebue sĕ hotărască ministeriul întreg.

Când vedem déră cum puterea brutală pórtă fetele române dela judecătoriă la poliţiă şi de aci érăşĭ la judecătoriă, ér acum din nou la poliţiă, trebue sĕ întrebăm indignaţĭ, trăim óre în Polonia rusésca orĭ în Ardeal, şi este óre Sibiiul un oraş stăpânit de volnicia căzăcéscă orĭ este un oraş dintr'o ţéră unde, ḑice-se, domnesce un regim liberal şi constituţional?

Vai de un astfel de liberalism şi constituţionalism, care nu sufere nicĭ cea mai nevinovată manifestare a simţului naţional a poporaţiunei!

A fost un timp când şi culorile naţionale ale Maghiarilor erau prigonite. Ce sentimente aveau ei atuncĭ? Nu cum-va nutreau idei şi pofte căzăcescĭ, ca cele cu carĭ se disting aḑĭ cei dela ocârmuire?

Décă aceştia au aşa de puţin simţ pentru mândria naţională a unui popor, încât le este întru nimic a lovì în ea fără cruţare, atuncĭ ce sĕ credem de propriul lor simţ de mândriă şi de cinste naţională?

Ţĕranul român ca „agitator“. Ni-se comunică, că procesul intentat ţĕranului *George Dordea* din Bungard (comit. Sibiiului) pentru delictul de agitaţiune după § 174 al legii penale, din causă că a felicitat pe Septimiu Albini, când s'a întors din închisórea dela Seghedin, în 7 Febr. an. trecut, se va pertracta în 22 l. c. Tribunalul din Sibiiu sistase acest proces, éră tabla regéscă din Cluşiu a ridicat pe basa §-ului 174 acusaţiunea pentru delictul de agitaţiune susţiind, că atuncĭ, când Albini s'a întors dela Seghedin, l'a primit un public mare, éră ţĕranul Dordea i-a vorbit şi l'a felicitat ca pe unul, „care a luptat şi a suferit pentru limba română“ şi că printr'asta l'a lăudat pe Albini pentru delictul de agitaţiune în contra naţionalităţii, pentru care a fost condamnat de juriul din Cluşiu.

Apĕrătorul lui G. Dordea, advocatul Dr. Amos *Frâncu*, a făcut apelaţiă la Curiă în contra acestei decisiunĭ a tablei reg. din Cluşiu arătând, că în cuvêntarea încriminată a ţĕranului român nu se póte nicĭ decum descoperi delictul prevĕḑut în §-ul 174, căcĭ lipsesce lăudarea concretă. Nu s'a dovedit, că intenţiunea lui Dordea ar fi fost de a saluta pe Albini ca pe unul, care a sĕvêrşit delictul de agitaţiune, legea pretinde însĕ o hotărîtă şi determinată *lăudare a călcării de lege.* Prin aceea, că l'a salutat şi a ḑis, că a luptat pentru limba română, nu l'a preamărit încă ca pe unul, care a fost condamnat pentru agitaţiune. Folosirea limbei române e garantată prin legea de naţionalitate şi de aceea *lupta şi suferinţa pentru limba română nu póte fi luată ca identică cu călcarea de lege şi în deosebĭ nu e permis a se identifica cu vre-o agitaţiune în contra unei alte naţionalităţĭ.*

Cu tóte motivele ponderóse ale acestei apelaţii, Curia reg., se vede, nu i-a dat ascultare şi astfel George Dordea va avé sĕ rĕspundă înaintea tribunalului în 22 l. c. la acusaţiunea ce i-se face. Suntem sigurĭ, că harnicul ţĕran va rĕspunde şi la pertractare cu aceeaşĭ demnitate, cu care a rĕspuns în decursul cercetării. Procesul acesta este în genere de-o însemnătate deosebită şi va da ocasiune şi apĕrătorului Dr. Frâncu de a pune în evidenţă nedreptatea şi réua tendinţă a acestei urmărirĭ.

Tot în luna acésta, în 25 Mai n., se va pertracta la tribunalul din Alba-Iulia din nou *procesul Scărişorenilor* referitor la cei nejudecaţĭ, cincĭ la numĕr. Apĕrător va fi şi în acest proces d-l Dr. A. Frâncu.

FOILETONUL „GAZ. TRANS.“

Adunarea dela 3|15 Maiu.

(Un fragment din scrierea „Suvenir contemporane.“)

De

G. Sion.

Românii se aflau în posiţiunea cea mai teribilă şi în confusiunea cea mai mare. Pe de o parte se vedeau în faţa unei monarchiĭ, care se sguduia de revoluţiunĭ interióre; pe de alta, în faţa naţiunei maghiare, care după aceste amestecăturĭ părea favorisată de ursită a predomina situaţiunea. Impĕrăţia austriacă era deja mai mult desmembrată. Ungaria ajunsese a fi numai cu numele regat austriac: ea, prin revoluţiune, se constituise într'o *quasi* independinţă pronunţată; ea avea constituţiunea sa octroată, ministeriul sĕu şi guvernul sĕu separat; tot ce se mai nevoia a căpăta, era regularea séu întinderea confiniilor sale. Poporul maghiar, dela nobil până la opincă, de cincĭ-spre-ḑece anĭ era fanatisat de propagandele pan-maghiarismului. Apoi el avea la disposiţiunea sa puterĭ imense: cetăţĭ, oştirĭ organisate, arme, banĭ, ómenĭ politicĭ, poeţĭ marĭ, oratorĭ, tribunĭ, — nimica nu-i lipsia. Trufia maghiară ajunsese mare. Programa sa era cunoscută şi pe faţă: a face o Ungariă mare, dela Adriatica până la Marea Négră, cu şerbirea şi stingerea celor-lalte naţionalităţĭ!

Atuncĭ se găsì un om cu curagiu, care avù geniul sĕ pronunţe aspiraţiunile sufletului naţiunei române. El scrisese la 25 Martie o proclamaţiune concisă, în care rĕsumă programa naţională. Acésta propunea: *congres naţional-român; libertate individuală prin suprimarea iobăgiei; libertatea politică prin reaşeḑarea naţiunei în drepturile sale de a avé deregĕtorĭ şi representanţĭ în dieta ţerei; nicĭ o uniune cu Ungaria, până nu se va trata cu ei ca naţiune liberă cu naţiune liberă.*

Proclamaţiunea, acésta cu data memorabilă din 25 Martie, era anonimă. Autorul aflà prudent a nu-şĭ spune numele în timpĭ atât de criticĭ, unde terorismul maghiar începuse a se pronunţa. Dér astfel, anonimă, ea a electrisat pe toţĭ Românii; cuprinsul ei s'a făcut de îndată decalogul naţiunei. Fóia dela Braşov, atuncĭ, ca eşită din letargiă, a început sĕ întrebe cine este autorul acestei proclamaţiunĭ? — „sĕ păşéscă, ḑicea ea, între noi, sĕ ne „arate calea drépta şi mântuitóre, sĕ ne „ia de mână şi sĕ ḑică: *veniţĭ încóce, aci „sĕ staţi, de aci sĕ porniţĭ, cutare sĕ voiţĭ, „acestea sĕ pretindeţĭ*“.

Inteliginţa română, tinerii studenţĭ séu eşiţĭ din seminarul dela Blaşiu, recunoscură atuncĭ în circulara aceea péna şi sufletul lui Simeone Barnuţ. Un entusiasm unanim cuprinsese tóte inimele şi tóte sufletele. Circulara, scrisă în miĭ de copiĭ, sburà prin tóte colţurile Ardélului cu repeḑiunea fulgerului; ideile lui Bărnuţ se făcură într'o clipă idei fixe pentru toţĭ Românii; nicĭ un silogism, nicĭ o putere alta, nu mai erau în stare a împedeca torentul opiniunei publice.

In orăşelul Oşorheiŭ, ca în mai multe alte oraşe, junimea română începù a se aduna şi a comenta circulara lui Bărnuţ. Câţĭ-va cancelişti şi studenţĭ, ce veniseră dela Blaşiu cu ocasiunea sĕrbătorilor Pascilor, în numĕr ca de trei-ḑecĭ inşĭ, ţinură o conferinţă între ei, şi deciseră a pune în lucrare programa trasă de proclamaţiunea lui Bărnuţ. Cel dintâiu punct, ce aflară cu cale a efectua, a fost *congresul naţional*, adecă o adunare mare de Românĭ din tot cuprinsul Ardélului şi chiar din Bănat. Ideia acésta însĕ, orĭ cât de frumósă şi nimerită în sine, se părea fórte dificilă. Tolera-va guvernul o asemenea adunare? Veni-vor Românii bucuroşĭ şi cu curagiu la acésta? Cine, şi în numele cui sĕ se facă apelul pentru convocarea ei? Étă întrebările, cari-şĭ făceau de bună sémă între sine aceştĭ tinerĭ patrioţĭ, geloşĭ de titlurile naţiunei lor.

Atuncĭ unul din acei tinerĭ eşì cu ideia, ca ei sĕ ficseze ḑiua de Dumineca Tomei, şi sĕ anunţe acésta în tóte părţile cu mijlócele cele mai espeditive. Acéstă ideiă, orĭ cât de cutezătóre, orĭ cât de ha-

Cum s'a sfîrşit crisa.

Cel mai mare eveniment al qilei în monarchia nóstră, este fără îndoială modul prin care s'a resolvat crisa provocată de conflictul dintre ministrul de esterne Kalnoky şi ministrul preşedinte unguresc Banffy, în cunoscuta afacere a călĕtoriei nunciului papal Agliardi prin Ungaria.

Crisa acésta a dăinuit sĕptĕmânĭ de qile, ţinênd în necurmată fierbere şi nelinişte cercurile politice din cele două părţĭ ale monarchiei. Umblat'a Banffy pe la Viena. bătut'a ministrul unguresc de lângă Majestatea Sa, br. Josika, drumurile dela Pesta la Pola şi de aicĭ îndĕrĕt la Viena şi Pesta; împrăsciatu-s'au în lume tel şi fel de scirĭ ba despre căderea lui Banffy, ba despre rechiămarea lui Agliardi, şi foile şi politicii din Pesta înjurat'au pe tóte glasurile pe Kalnoky, ministrul de esterne, care, qiceau, a vătĕmat guvernul unguresc şi merge mână în mână cu clericalii şi cu reacţiunea.

Şi după atâta svêrcolire în drépta şi în stânga, étă că vine ca un trăsnet din senin scirea, că **contele Kalnoky**, care 14 anĭ a stat în fruntea afacerilor politicei esterne, s'a mulţămit din înalta sa diregĕtoriă, adecă **şĭ-a dat dimisiunea, pe care Majestatea Sa împĕratul i-a şi primit'o.**

Acéstă neaşteptată întorsĕtură a crisei a venit, ca o surprindere, ale cărei urmărĭ însĕ nime nu le póte sci înainte. Nime nu credea, chiar nicĭ Banffy, că lucrurile vor eşi astfel, cu atât mai vêrtos, că de rêndul întâiu, când Kalnoky şi-a dat dimisiunea, nu numai că Majestatea Sa i-a respins'o, ci într'un autograf prea înalt *i-a esprimat deplină încredere*, declarând tot odată, că *nu se póte lipsi* de bunele şi roditórele servicii ale înaltului sĕu consilier. Dér nu numai laudele M. Sale, ci şi tóte gazetele din strĕinătate şi curţile domnitóre au luat cu bucuriă la cunoscinţă, refusul primei demisiunĭ a lui Kalnoky, şi imnurĭ i s'au cântat ministrului de esterne, în carĭ se preamăria binefăcĕtórea lui activitate pentru buna şi înţelépta conducere a afacerilor esterne ale monarchiei şi în favorul păcii europene.

Cum vine dér totuşĭ, că Kalnoky a demisionat şi a doua óră, şi că Majestatea Sa i-a primit demisiunea?

Unii qic, că s'ar fi săturat şi el de munca osteniciósă împreunată cu postul înalt, ce ocupa. Alţii cred, că Kalnoky se temea, cu drept cuvênt, că Ungurii îi vor da vot de neîncredere în delegaţiunĭ, drept o rĕsbunare pentru palma, ce a tras'o lui Banffy în cunoscutul comunicat publicat în foia „P. Corr.“ în care ministrul preşedinte unguresc a fost numit om, care nu se pricepe la diplomaţiă. Apoi decât sĕ sufere un astfel de blamagiu dela neîmpăcaţii lui duşmanĭ ungurĭ în delegaţiunĭ, mai bine se retrage dela conducerea afacerilor esterne ale monarchiei, voind sĕ încunjure prin acésta o primejdie mai mare. Şi qic érăşĭ alţii, — aceştia sunt şoviniştii ungurĭ — că Kalnoky s'a dus pentru că Banffy a cerut sĕ se ducă, ca astfel sĕ priméscă satisfacţiă pentru insulta, ce i-a făcut'o ministrul de esterne. Astfel déră, după părerea lor, Ungurii ar fi raportat o strălucită victoriă, şi Banffy este privit aqĭ de omul, care a sciut sĕ apere vaqa şi autoritatea guvernului unguresc.

Se înţelege, că tóte aceste sunt numai simple coniecturĭ, şi numai viitorul va arăta, care a fost adevĕrata causă a căderei lui Kalnoky.

Fapt este şi rĕmâne însĕ, că modul cum s'a resolvat crisa acésta a surprins, cum am qis, pretutindenĭ şi pe toţĭ. A surprins cu atât mai vêrtos, că din cele ce se cunosc până acum, Majestatea Sa şĭ-a dat tóte silinţele, sĕ împace lucrurile; că tótă lumea se aştepta sĕ cadă Banffy ér nu Kalnoky; că pricinuitorul acestei crise a fost ministrul unguresc, pentru-că acesta a făcut prostia, a aruncat în lac piatra nebunului, şi el a fost care atâta timp a suferit ruşinea de-a nu i-se fi dat satisfacţia cerută. lucru, din care Banffy trebuia sĕ tragă consecinţele, adecă sĕ demisioneze.

Şi acum e mare bucuriă în israilul unguresc. Partida guvernamentală jubiléză, că stăpânul ei s'a reîntors victorios dela Viena; marele şachter Tisza Kalman rîde în pumnĭ de modul cum au eşit de strălucit lucrurile pentru vecînic aroganţii şovinişti maghiarĭ, şi tóte gazetele unguresci bat în pălmĭ şi chiuesc de vesele, ce sunt, că Kalnoky a căqut, ér Banffy a rĕmas.

O singură fóiă unguréscă din Pesta, adecă „*Hazánk*“, qice, că contele Kalnoky a dimisionat, pentru-că este o imposibilitate a conduce politica esternă cu un om, ca Banffy. Ambiţia lui Kalnoky era vătĕmată, vĕqênd compromitêndu-se conducerea afacerilor esterne prin un diletant cu cercurĭ de vederĭ din Solnoc-Dobêca.... Regretăm, sfîrşesce „Hazánk“, că in nesiguranţa europénă de aqĭ, când mai ales conducerea afacerilor esterne e depusă în mâna începătorilor, trebue sĕ ne lipsim de un bărbat de stat atât de probat. Liniştea şi pacea de 14 anĭ avem s'o mulţămim numai conducerei tacticóse a afacerilor esterne. Acest resultat sigur, îl jertfim acum de dragul unui sistem politic intern, care sémănă cértă şi neghină. Am jertfit un politic de încredere şi cu cap liniştit, pentru un ministru preşedinte *incapabil şi turbure la cap*. Depărtarea lui Kalnoky nu numai noi, ci întrégă Europa va regreta-o. Cu atât mai puţin însĕ el. El cel puţin are îndestulirea, de a nu mai fi silit a face politică esternă c'un guvern de calibrul acesta

*

De-odată cu dimisia contelui Kalnoky, Majestatea Sa a numit **nou ministru de esterne pe contele Agenor Goluchowszki.** Autograful prea înalt referitor la acéstă numire se va publica aqĭ în fóia oficială.

Numirea acésta a surprins fórte mult pe cercurile politice din Viena, mai ales, că *Goluchowszki* a ocupat până acum loc numai într'un post diplomatic de al doilea rang. El, cum se scie, a fost *ambasador în Bucurescĭ*, afară de aceea e de nascere Polon, împrejurare, care nu va face pré bună impresiă asupra guvernului din Petersburg.

Contele *Agenor Goluchowszki*, noul ministru de esterne, a împlinit numai qilele trecute vêrsta de 46 de anĭ. Tatăl sĕu a fost ministru austriac şi locţiitor în Galiţia, jucând un rol însĕmnat, ca bărbat de stat federalist. Tinĕrul *Goluchowski* şi-a făcut studiile în Lemberg şi deja ca fórte tinĕr a păşit pe cariera diplomatică. In 1872 a fost numit ataşat la ambasada din Berlin; la 1878 a devenit consilier de curte în ministeriul de esterne, petrecênd 5 anĭ în acest post. In 1887 a fost trimis ambasador la Bucurescĭ, unde a rĕmas până în 1894. Dela postul acesta s'a despărţit, pentru-că Ungurĭ erau fórte mânioşĭ pe el şi îl atacau din causă, că nu era pe placul lor *în cestiunea română din Transilvania şi Ungaria*. De altă parte guvernul român, cum se susţine, încă nu-l privia cu ochĭ bunĭ, de-órece a cerut *luarea de mĕsurĭ aspre contra mişcărei române*. Care din aceste două versiunĭ este adevĕrată, nu se scie încă. Din 1893, Goluchowszky era în disponibilitate, stare în care l'a aflat crisa isbucnită din afacerea Agliardi. Se qice despre el, că are principii *conservative-clericale* şi că-l légă marĭ simpatii de Roma.

*

In modul acesta s'a pus de-o-camdată capĕt crisei din monarchiă. Ungurii jubiléză, că mai mult séu mai puţin s'a făcut pe voia lor şi córnele gazetelor şi şoviniştilor maghiarĭ au mai crescut cu câţĭ-va centimetri, mai ales, că se vestesce şi delăturarea nunciului Agliardi din postul sĕu din Viena. In monarchia nóstră tóte sunt posibile, după cum merg treburile acum; posibil a fost dér şi aceea, ca îmbulzitorii şi aronganţii din Pesta, sĕ înfluinţeze asupra Corónei şi sĕ trântéscă pe cel mai probat diplomat al monarchiei austro-ungare.

Inchiderea corpurilor legiutóre române.

Sâmbăta trecută, 29 Aprilie v. s'a cetit în Senatul şi Camera română următorul mesagiu de închidere a reuniunei 4-a a corpurilor legiuitóre.

Domnilor senatorĭ,
Domnilor deputaţĭ!

Inchiqênd a patra sesiune a acestei legislaturĭ, sunt fericit sĕ constat, că şi de astă-dată rîvna Domniilor-vóstre pentru binele obştesc, a fost neobosită, şi munca Domniilor-vóstre spornică.

Aţĭ urmat în linişte şi cumpĕtare opera de reforme, pe care aţĭ început'o în prima sesiune. Inzestrând Ţera cu o nouĕ lege a curtei de compturĭ, dând armatei legea statului-major, şi sĕvîrşind revisuirea în parte a condicei penale şi a condicei de comerciŭ, aţĭ mai împlinit unele din lipsurile legislaţiunei nóstre şi a-ţĭ făcut un pas înainte în revisuirea şi îmbunĕtăţirea întregului nostru organism de stat.

In acéstă sesiune aţĭ dat şi o deosebită atenţiune intereselor comunelor nóstre, şi mai ales acelora ale Capitalei. Prin mĕsurile, ce a-ţĭ votat, aţĭ asigurat Bucurescilor mijlóce de propăşire potrivite, cu starea ce se cuvine Capitalei Regatului român.

Munca Domniilor-vóstre de căpetenie însĕ a fost îndreptată către nevoile economice ale Ţĕrei.

Pentru a lor îndestulare aţĭ îndeplinit cerinţele Constituantei din 1866, care a pus legea minelor printre mĕsurile, carĭ trebuiau realisate în cel mai scurt timp, şi aţĭ înlesnit ast-fel descoperirea şi exploatarea avuţiilor nóstre minerale, fără de carĭ nisuinţele nóstre pentru crearea unei industrii naţionale ar fi rĕmas sterpe. Ţéra va sci sĕ recunóscă meritul celor, carĭ 'i-au deschis acest nou isvor de bogăţie.

Prin legea căilor ferate de interes local aţĭ asigurat sporirea reţelei nóstre de drumurĭ de fier, fără a îngreuna sarcinele contribuabililor, şi înlesnind transportul, aţĭ pregătit o însemnată îmbunĕtăţire în condiţiile de luptă ale producţiei nóstre. Aceeaşĭ dorinţă v'a însufleţit şi când a-ţĭ autorisat guvernul Meu, ca din excedentele nóstre budgetare, sĕ înzestreze marele têrg al Bucurescilor cu o nouĕ gară şi sĕ uşureze ast-fel nevoile comerciului, acum mai ales, când sfêrşirea podului peste Dunăre va pune capitala, în legătură directă cu Marea. Tot în anul acesta se va deschide primul nostru serviciu de navigaţiune

---

zardósă, măguli tóte inimele. Toţĭ o adoptară în unanimitate, jurând, ca sĕ o realiseze, cu orĭ ce mijlóce, cu orĭ ce sacrificiurĭ.

Acésta era la 26 Martie. Dumineca Tomei cădea în 30 Aprilie. Tinerii din Oşorheiu scriseră îndată în tóte părţile, pe la amicii şi confraţiĭ lor de prin tóte celelalte oraşe ale Transilvaniei şi-i conjurară ca, fiă-care în parte, sĕ propage ideia propusă. Apoi şi aceştia, întocmai ca nisce fanaticĭ apostolĭ, plecară care încătro, călare séu pe jos, cutrierând tóte satele şi învitând poporul a veni la Blaşiu pe Dumineca Tomei.

Ar fi lung, ca sĕ descriu entusiasmul cu care Românii au primit acéstă învitare, pe care o considerau, ca un messagiu divin; ar fi lung, ca sĕ mai descriu impresiunea ce a făcut asupra Ungurilor şi temerile ce le-au însuflat, precum şi intrigile nenumĕrate, ce s'au jucat spre a împedeca adunarea Românilor. Din aceste orĭ-cine póte vedé, că o ideiă fericită, o ideiă mântuitóre, nu póte sĕ nu aibă rĕsunet în inima unei naţinuĭ, măcar orĭ càt de apăsată şi orĭ cât de abrutisată sĕ fiă. Românii în unanimitate se grăbiră a se pregăti şi a alerga la Blaşiu, ca la un loc predestinat de oracolĭ. Ei sciau, că acolo era cuibul inteligenţei lor, învĕţaţiĭ şi binevoitorii lor cei sincerĭ. Ast-fel din locurile cele mai depărtate se duseră numai preoţiĭ şi fruntaşiĭ satelor, ér din cele mai apropiate se rădicară satele întregĭ.

Guvernul, vedea aceste preparate cu nemulţămire. El voia se împedece adunarea Românilor, dér vĕqênd neresistibila lor pornire, aflà prudent a nu risca o opunere nefolositóre şi chiar antipolitică, mai ales, că se interesa a cruţa simpatiile populaţiunilor pentru orĭ-ce eventualitate. De aceea el pe de o parte făcù cunoscut Episcopilor, că tolerà pe Românĭ a-se aduna şi a petiţiona către împĕratul, însĕ în diua, care ei (Episcopiĭ) vor defige-o, ér nu în Dumineca Tomei; ér pe de altă parte el regulà a trimite oştirĭ şi a împrăştia pe cei, carĭ s'ar aduna în diua precisată.

Dér cautâ sĕ esplic un lucru. Când dic guvernul, sĕ nu se înţelégă Austria. Cabinetul imperial era neputincios şi demoralisat; în Transilvania puterea guvernamentală ajunsese în mâna Ungurilor; numai puterea militară, şi acésta numai în parte, mai era fidelă monarchiei austriace.

Episcopii, deşi póte nu erau cu sinceritate dispuşĭ pentru cestiunea naţională ast-fel cum o înţelegea poporul, totuşĭ căutau sĕ economiséscă şi susceptibilitatea guvernului şi neîmpedecabila plecare a naţiunei. Aşa dér ei determinară diua de $^3/_{15}$ Maiŭ.

Dér publicarea acestei disposiţiunĭ întârqiându-se, şi timpul fiind înaintat, poporul, care nu scia decât de Dumineca Tomei, veni în acéstă qi în numĕr ca de 30 miĭ. Atuncĭ fù mare anevoinţă, ca sĕ se rĕspândéscă acea mulţime. Cele 5—6 miĭ baionete imperiale nu aveau curagiul a veni la estremitatea vĕrsărei de sânge. Poporul nu voia a se risipi. Vocea Episcopului Lemeni era neascultată şi urmată de murmure insultătóre. Tóte cercările tribunilor erau nefolositóre: ce dic? înşi-şi tribuniĭ nu sciau, décă ar face bine sĕ se risipéscă adunarea séu ba; ei se temeau ca nu cum-va acésta sĕ fiă o cursă; se îngrijau, că poporul se va duce pe acasă şi apoi nu va mai veni la diua de $^3/_{15}$ Maiŭ. In fine, pe după prând, venì omul poporului, Bărnuţ; acesta asigurà spiritele atât ale tribunilor, cât şi ale poporului, care se retrase în satele învecinate până la diua însemnată de Episcopĭ.

Ast-fel s'au urmat evenimentele, care au preces adunarea dela Blaşiu. Am credut de necesar a-le descrie aicĭ în compendiu, numai pentru-ca sĕ aduc aminte, cât de tare era desvoltat spiritul public în poporul român din Ardél, cât era el de iniţiat în interesele generale şi în ideile politice, câtă firmitate şi perseveranţă a arătat, câtă bună judecată a desvoltat, şi cu câtă abnegaţiune şi devotament s'a ocupat de causa naţională.

Cu tóte ameninţările, persecuţiunile şi împedecările, ce se făceau din partea Ungurilor şi a guvernului, pentru diua destinată a adunărei, Românii curgeau, ca

maritimă între Constanța și Constantinopole.

Grija domniilor-vóstre pentru comunicațiile de uscat, nu v'a făcut sĕ uitațĭ marea nóstră arteră fluvială. Dând guvernului Meu și în acéstă sesiune mijlócele de a spori și întări serviciul nostru de navigațiune pe Dunăre, ațĭ îndeplinit una din cele mai vii dorințe ale României.

Astfel, mulțămită muncei domniilor-vóstre neclintite, propășirea economică a scumpei nóstre Patrii va lua un avênt din ce în ce mai puternic, cu atât mai mult, cu cât efectele crisei agricole, prin care am trecut, s'au împuținat în mod simțitor și s'a dovedit temeinicia prevederilor din Mesagiul nostru de deschidere, în care vĕ spuneam, că greutățile, în carĭ ne aflăm, nu puteau sĕ fiă decât trecătóre.

Domnilor senatorĭ,
Domnilor deputațĭ!

Mersul înainte al națiunilor nu are marginĭ, și pentru muncitoriĭ harnicĭ, nu vine nicĭ odată césul de odihnă.

Opera căreia ațĭ consacrat activitatea Domniilor-vóstre, nu este isprăvită. Ea este însĕ destul de însemnată, ca sĕ vĕ putețĭ întórce la convingerea adêncă, că ațĭ întrebuințat numai spre folosul Țĕrei înalta misiune, pe care cu încredere v'a dat'o.

In numele Meu și al Țĕrei vĕ mulțumesc.

Eu declar închisă sesiunea actuală a Corpurilor legiuitóre.

Carol.

SCIRILE ḌILEI.

6 (18) Mai.

Salutarea Junimei. Tinerimea română din Graz ne salută din incidentul aniversărei ḍilei de 3 (15) Mai prin următórele cuvinte:

GRAZ, 3 (15) Mai 1895.

„Societatea academică română „Carmen „Sylva" din Graz, adunată la serbarea memorabilei ḍile de 3 (15) Mai, aduce onoratei „Gazete" și redactorilor un „Prosit" și o flóre specială. Nunquam retrorsum!

Drd. Tincu, G. Delescu, Drd. med. Rusan, E. Harțiag, V. Popescu, Med. *Lemeni,* Drd. med. *Nieș, Iancu, A. Boiu, Kassan.*

—o—

Instalarea noului Metropolit. Din Blașiu ni-se scrie: Escelența Sa noul Metropolit *Dr. Victor Mihalyi de Apșa* a făcut cunoscut Consistoriului din Blașiu, că instalarea Sa în scaunul metropolitan se va face *în 26 Mai st. n.*, ér ḍiua sosirei la Blașiu a Escelenței Sale va fi în *25 Mai la 3 óre d. am.* In 27 Mai, adecă în prima ḍi după instalare, va fi *Consistoriu plenar.*

—o—

Promovare. Din Budapesta ni-se împărtășesce, că d-l *Elie Cristea*, absolvent de teologiă și filosofiă, în urma esamenului riguros din 3 (15) Mai c., se promovéză astăḍĭ, Sâmbătă în 18 Mai n., la gradul de doctor în filologia modernă. — Felicitările nóstre!

Un ministru „hiperzelos". Ministrul de culte Juliu Wlassics a dat un rescript, în care se spune, că lipsa de cărțĭ scientifice, — carĭ pentru profesorii dela scólele medii și pentru candidații de profesorĭ sunt indispensabile, și carĭ până acuma se folosiau tot din strĕinătate, așa că în ele nu sunt luate în considerare absolut de loc raporturile din Ungaria(!!) — va fi delăturată ast-fel, că ómenĭ de specialitate din patriă vor fi provocațĭ sĕ scrie cărțile respective în decursul anilor viitorĭ. — D-l Wlassics, în „hiperzelul" sĕu crede, că și sciința se póte cumpĕra cu banĭ, dér se înșélă cumplit. Aci nu mai ajută nimica șovinismul, pe care el acum ar voi sĕ-l introducă chiar și în sciință. Maghiarii de când sunt, nu au avut nicĭ o bóbă de carte scientifică originală, ci séu tradusă, séu plagiată dela strĕinĭ. Ast-fel incercarea „ministrului" plin de rêvnă pentru cultura maghiară, va suferi naufragiu, căcĭ sciința nu se lasă comandată și nu se póte scóte din vênt, ci trebue câștigată prin muncă și sudóre, la care nu prea sunt deprinșĭ bărbații de „sciință" maghiarĭ.

—o—

„Disciplina" într'un regiment de husarĭ. Din Lemberg se depeșéză, că alaltăerĭ au fost dușĭ dela Rzesow la Przemysl de către o escortă puternică militară 23 de husarĭ, între carĭ și mai mulțĭ sub-oficierĭ din regim. 6. In Przemysl au fost predațĭ judecătoriei militare din causă, că ei s'au *revoltat și au ucis* pe sergentul lor Dioszeghi. Din incidentul acesta, se ḍice, că se vor face și numĕróse schimbărĭ personale în regiment.

—o—

Logodnă. Din Verșeț ni-se face cunoscută logodna d-lui *Dr. Emilian Popescu* cu d-ra *Gizela Truția.* Dorim fericire tinerei părechĭ.

—o—

Petroleul român în strĕinătate. Esploatatorii de petroleu brut și fabricanții de petroleu rafinat din România au o ocasiă rară de a introduce astăḍĭ produsele lor pe piețele strĕine. Consulul general al României din Rotterdam și consulul general în Anvers atrag prin rapórte speciale urgente trimise ministerului român de esterne, atenția producĕtorilor din România asupra posibilității de a plasa petroleul lor pe piețele strĕine cu prețurĭ fórte avantagióse.

—o—

Doi purcei monstri. Un anumit George Bitaiu, care de 28 de anĭ petrece în Bucurescĭ, s'a întors ḍilele trecute în orașul sĕu natal Zagon și aduse cu acéstă ocasiune cu sine doi purcei monstri în spirt. Unul dintre animale are șépte picióre, ér al doilea are opt picióre, cincĭ urechĭ, trei boturĭ și patru ochĭ. Capul cestui din urmă sémănă cu capul unui câne, are însĕ o trompă lungă, ca a elefantului, cu două găurĭ.

—o—

Corso de florĭ în Viena. Biroul orășenesc budapestan pentru bilete de călĕtoriă, a luat asupra-șĭ distribuirea de bilete de intrare și bilete de tribune pentru festivitatea așa numită corso de florĭ, care în anul acesta se va serba la 25 l. c. în praterul din Viena, cu mare pompă. Tot în 25 l. c. va fi deschiderea esposițiunei de cai, ér la 26 alergarea mare de cai și la 27 sĕrbătórea poporală din parcul orășenesc vienes. Din incidentul acesta direcțiunea căilor ferate ungare va da bilete pe călĕtoriă tour și retour cu preț scădut.

—o—

Lacrimile Papei. Din Paris se telegrafiază, că abatele *Lemyre*, care nu de mult s'a reîntors din Roma la Paris, scrie în *„Libre Parole"*, că Papa este fórte măhnit pentru noua contribuțiă cu care guvernul frances apasă preoțimea. Papa intenționa într'un rênd, sĕ rupă relațiile diplomatice cu Francia, însĕ totușĭ n'a făcut'o. *Lemyre* spune, că Papa a plâns înaintea lui, când i-a istorisit neîndurarea guvernului frances, mai ales aducêndu-șĭ aminte cât a obosit pentru a face din preoțĭ bunĭ republicanĭ. „De ar sci Francesii, cât m'a asediat tripla alianță cu rugările ei, cât a trebuit sĕ mĕ opun și lupt, numai ca sĕ susțin bune raporturĭ între preoțimea catolică francesă și guvern!" esclamă Papa.

—o—

Maial. Elevii scólelor române gr. or. din Arad, sub conducerea învĕțătorilor, vor arangia Joi, în 11 (23) Mai c., un Maial în pădurea mare numită „Csálla". Programa: a) Tinerimea va merge la pădure cu musica, dimineța la 7 óre; b) Inainte de améḍĭ jocurĭ pentru pruncĭ. c) După améḍĭ joc pentru public. d. La 8 óre sĕra întórcerea în oraș cu musica. Intrarea: 30 cr. de persónă. Venitul curat este destinat pentru ajutorarea scolarilor sĕracĭ.

Producțiunĭ și petrecerĭ.

Musica regimentului 50 va da mâne séră un concert în sala de concerte din loc, cu următorul program: 1) Weinberger: Carlsschüler, marș; 2) Adam: Si j'etais roi, ouvertură; 3) Klammer: Champagner-Perlen, vals; 4) Wagner: Fantasiă din opera „Lohengrin"; 5) Grieg: *a*) Ases Tod; *b*) Anitras Tanz; 6) Ventura: Doi ochĭ; 7) Klammer: Dansurĭ ungare; 8) Wagner: marș din „Taunhäuser; 9) Komzak: Für's Herz und Gemüth, potpourri; 10) Kremser: Das Leben ein Tanz, vals; 11) Klammer: Iolan, polca; 12) Komzak: Barataria, marș. Inceputul la 8 óre.

*

Musica orășenéscă va da mâne, în 19 l. c. un concert în otelul Europa, cu următorul program: 1) Lumpus Pumpus, marș; 2) Ouvertură din opera Martha de Flotow; 3) Gartenlaube, vals de Strauss; 4) Cavatina din Maria Bathori, de Erkel; 5) Higienă, polcă de Faulwetter; 6) Concert italian pentru flaută; 7) Rose din Orient, vals de Ivanovicĭ; 8) Putpourri din Ionathan de Millöcker; 9) Souveraine, polca de Waldteufel; 10) Wiener Spassvögel, marș. Inceputul la 8 óre séra. Prețul intrărei de persónă 30 cr.

Lunĭ séra la $5^1/_2$ musica orășenéscă va cânta la promenadă.

*

Quintetul de trimbițe al musicei orășenescĭ va da mâne, Dumineců, după améḍĭ un concert în grădina restaurațiunei „La rață". Intrarea liberă.

EDUCAȚIUNE.

Iubirea în educațiune.

(Fine.)

Din cele ḍise am vĕḍut, că prima crescere, prima educațiune, e depusă în mânile părinților, respective în mâna mamei. Acésta însĕ ține numai până la anul 6—7-lea al etății, când copilul începe a âmbla în școlă, unde află pe *al doilea părinte, pe învĕțătorul.* De aicĭ încolo grija crescerei se împarte între părințĭ și învĕțător.

Invĕțătorul nu este numai *învĕțător*, ci tot-odată și *educator.* Copilul în etatea sus numită din scóla familiară pășesce în școla disciplinată, unde locul mamei, cât timp se află acolo, îl ocupă învĕțătorul.

Precum între părțile lucrurilor naturale se află cea mai mare armoniă, tocmai așa trebue sĕ fiă și între părțile educațiunei; adecă educațiunea trebue sĕ fiă în legătură strînsă cu cea din familiă, sĕ fiă așa ḍicênd continuarea aceleia.

Trebue déră, ca învĕțătorul cu iubirea sa sĕ atragă către sine pe micii copii. Din tot cuvêntul, din tótă fapta lui sĕ strălucéscă raḍele iubirei, ca iubirea părintéscă sĕ o afle acum în dênsul. Intr'o asemenea școlă, la un atare învĕțător vor merge voioșĭ copiiĭ, se vor alipi de dênsul cu dragoste, îl vor asculta, îșĭ vor împlini datorințele cu cea mai mare bucuriă și conscențiositate; din contră, dela o asemenea școlă, în care este un învĕțător dur, fără iubire, care îndată după intrarea copiilor în școlă îi strînge în jugul strict al disciplinei și vorbesce cu ei aspru: se vor sili cu tótă puterea a rĕmâné departe de școlă, și chiar și numai amintirea numelui de *„școlă"* îi face sĕ-i prindă fiorĭ.

In haina iubirei sĕ fiă decĭ îmbrăcată fața, vorbele și faptele învĕțătorului, căcĭ iubirea este cel mai puternic factor spre ajungerea scopului măestos al educațiunei. Invĕțătorul fără iubire se va tortura pe sine și pe învĕțăceiĭ sĕi, căcĭ: *ce nu putem cu binele, nu facem cu rĕul.*

Trebue, ca învĕțătorul sĕ se cobóre la copiĭ, ca sĕ-'i ridice pe ei la sine. Ca sĕ pótă face acésta,

---

torente, din tóte părțile. Peste rîurile cele mai marĭ, pe unde Ungurii ridicaseră înadins podurile, Românii treceau prin ape până în pept, séu în not, numai și numai sĕ mérgă și sĕ ajungă la locul, ce se făcuse un ideal de mântuire pentru dênșii. In ḍiua de 3 Mai, poporul adunat ajungea până la cifra de 80 miĭ ómenĭ.

Vĕḍênd cine-va acéstă mare mulțime de popor, adunat pentru afacerĭ publice, îșĭ putea face cea mai esactă ideiă despre comițiile și forurile vechei Rome. Pe un câmp deschis, în marginea din sus a Blașiului, se improvisà o tribună înaltă; jos, împrejurul acestei tribune, se puseră câte-va mese și scaune, destinate pentru Episcopĭ, pentru secretarĭ și pentru persónele cele mai alese. Acolo poporul, după comandamentul junilor iuriscĭ, făcù un mare cerc, în cât sĕ rĕmână locul liber de circulat la mijloc; apoi se făcură liniĭ deschise și largĭ până la biserică, pentru ca de acolo și până la tribună sĕ fiă calea liberă. Afară din cercul central, se improvisară încă vre-o 4—5 tribune mai micĭ, destinate pentru tribuniĭ popularĭ, destinațĭ, ca sĕ transmită poporului, ce era departe de centru, decisiunile conferințelor.

Semnalul deschiderei adunărei se dete prin tragerea clopotului celui mare. Atuncĭ Episcopiĭ, urmațĭ de cler, de profesorĭ și inteligențĭ, se sculară și plecară către locul preparat. Inainte mergea flamura cea mare națională pe care sta inscripțiunea auriă: *Virtutea Română reînviată*, flamură improvisată.

Acéstă flamură era tricoloră; ea representa prin *vĕnăt*, *alb* și *roșu* culorile îmbrăcămintei poporului; Unguriĭ nerodĭ diceau, că este flamura rusécă! — Afară de acéstă flamură, se mai improvisară și altele mai micĭ cu diferitele inscripțiunĭ, carĭ arătau dorințele națiunei: pe una se vedea scris: *libertate și independența națională*; pe alta se cetea: *credința neînfrântă către tron*; pe alta: *nicĭ o uniune cu Țera-Ungurécă.*

Cu ocasiunna acestei adunărĭ veniseră mai mulțĭ Ungurĭ nobilĭ de prin provinciile învecinate, parte cu scop de a studia lucrurile, parte atrașĭ de curiositate. Mulțĭ din aceștia erau de origine română: strămosiĭ lor îșĭ renegaseră și limba și națiunea și religiunea, pentru diferite cuvinte politice. Aceștia de astă-dată, vĕdênd religiositatea acestei imposante adunărĭ, simțiră inimele lor bătênd de entusiasm pentru onórea numelui român, și începură a îmbrățișa pe conducĕtoriĭ poporului numindu-i frațiĭ lor și roșind de rĕtăcirile lor trecute.

Adunarea, deschisă sub președința ambilor episcopĭ, proclamà de vice-președințĭ pe Sim. Bărnuț și G. Bariț; ea mai proclamà și ḍece secretarĭ, între carĭ mĭ-aduc aminte de canonicul (Archimandritul) Cipar, Laurianu, protopop Popasu și Dim. Boer. Episcopul Șaguna făcù o rugăciune către D-ḍeu, ca sĕ lumineze mintea națiunei și sĕ o îndrepteze spre dragoste către împĕratul. După acésta, Bărnuț, idolul poporului, se înaintà către tribună. In acel moment o tăcere religiósă se făcù în popor: cea de pe urmă suflare părea că amuțise. Poporul părea, că aștéptă sĕ audă vorbind oracolul sĕu. Vocea cea jumĕtate stînsă a oratorului, atuncĭ luà un timbru îngeresc, ce rĕsbătea până în fundul inimelor. El făcù cincĭ propunerĭ însemnate:

1. Ca adunarea sĕ se proclame de adunare generală a națiunei; 2) Câmpul, pe care se ține adunarea sĕ se numéscă Câmpul Libertăței; 3) Națiunea sĕ se declare credincíósă împĕratului; 4) Națiunea sĕ se proclame națiune de sine stătătóre și de parte întregitóre a Transilvaniei; 5) Națiunea sĕ depue jurămênt către împĕratul, către patriă și către națiunea română.

Aceste propunerĭ, transmise poporului prin vocea tribunilor, se primiră cu aclamațiunĭ și cu aplause. Atuncĭ Bărnuț cetì formula jurămêntului, care după ce se adoptà, se recità de către popor cu o solemnitate religiósă.

Cu aceste s'a încheiat ședința din $^3/_{15}$ Maiŭ.

Secretariĭ se consultară între sine cum sĕ termine mai curênd lucrurile, pentru-ca sĕ pótă libera poporul a se duce pe

trebue sĕ cunóscă natura fiesce-căruia, şi la acésta sĕ-şi acomodeze procedura sa. Dér cum îşĭ va puté cunósce invĕţăceii acel invĕţător, care nu şi-a câştigat iubirea, nu şi-a câştigat alipirea, încrederea lor?

Natura fiesce-cărui copil o putem cunósce mai bine atuncĭ, când se află liber în societatea altor copiĭ, mai ales când se jócă. Aicĭ ese mai curat la lumină natura, *individualitatea* fiesce căruia.

Esperienţele acestea însĕ sĕ nu voéscă învĕţătorul a-le câştiga ascundêndu-se unde-va şi de acolo pândindu-i pe copiĭ, ci amestecân du-se între ei, îndreptându-le jocurile, veselindu-se cu ei împreună. Succede-va acésta unui învĕţător, care nu dispune de iubirea, de alipirea copiilor? Nu, căcĭ îndată ce se va apropia de ei, vor înceta cu jucatul, temêndu-se de el. Un astfel de învĕţător numai va învĕţa, va instrua pe copiĭ, dér nu-i va cresce, nu-i va educa. Ţinêndu-şĭ órele prescrise, îşĭ va cugeta împlinită datorinţa faţă de şcólă. Spre ajungerea acestui scop unilateral îĭ stau la dispoziţiă armele brutalităţiĭ: *bâta şi calculiĭ de clasificaţiune*.

Dér precum mama, aşa şi învĕţătorul sĕ fiă moderat, atât în iubire, cât şi în asprime, căcĭ prin gradul mijlociu al amêndurora, îşĭ va crea pe al 2-lea factor al ajungerei scopului: *autoritatea*. Atât iubirea, cât şi stricteţa sĕ deştepte în copil *onóre* faţă de învĕţătorul sĕu; de aceea trebue, *ca iubirea sĕ nu degenereze în slăbiciune*, ér *stricteţa în tiraniă*.

Dispunênd de autoritatea recerută şi de iubirea copiilor, vom dispune şi de întrega încredere, de întrega atragere a lor, vĕdênd şi în pedépsă bunăvoinţa educatorului faţă de ei.

Descoperind copilul calităţile acestea în învĕţător, se va sili, ca sĕ corĕspundă acestora şi sĕ-şĭ câştige îndestulirea, iubirea, respectul învĕţătorului, formându şi prin acésta şi dênsul óre-care autoritate. De aci urmézä, că copiiĭ, carĭ dispun deja de asemenea autoritate, décă se întâmplă, de nu sciu rĕspunde lecţiunea, séu şi numai la o simplă vorbă admoniatóre, încep a plânge, simţindu-şi-o vĕtĕmată.

Copiiĭ, fiind convinşĭ despre iubirea învĕţătorului, vor învĕţa, vor asculta, îşĭ vor împlini lucrurile cu cea mai mare bucuriă şi uşurinţă; la cas contrar însĕ, lucru mai greu, mai amar, mai chinuitor, ca *a învĕţa*, nu vor cunósce.

Pe cei slabĭ de minte tocmai aşa sĕ-i iubéscă, ca şi pe cei bunĭ, căcĭ prin acésta vor căpĕta şi ei voiă, se apucă de lucru, îşĭ pun tóte puterile, ca sĕ se facă vrednicĭ de lauda, de iubirea învĕţătorului; dér décă vĕd, că pe ei nu-i iubesce, n'au voiă şi nicĭ nu vor înainta nimic.

Ca urmare a iubirei, învĕţătorul sĕ aibă simţ de dreptate. Inaintea lui sĕ nu fiă deosebire între scolarĭ. Pentru aceeaşĭ faptă unul ca altul sĕ-şĭ capete atât pedépsa, cât şi lauda, remuneraţiunea meritată. Nimica nu întristézä mai tare pe copil, ca atuncĭ, când vede, că unii sunt lăudaţĭ, remuneraţĭ fără merit,fără nicĭ o dreptate. Ca sĕ nu cadă în astfel de erorĭ, sĕ nu ţină în scólă *favoriţĭ spionĭ*, căcĭ aceştia, spre a-şĭ câştiga iubirea, graţia învĕţătorului lor, vor presenta pe alţii în colorile cele mai întunecate.

Acéstă datină uriciósă o vedem astăḑĭ încuibată în grad fórte mare în şcólele medii, unde cei mai mulţĭ profesorĭ îşĭ ţin în fiesce-care clasă câte-un favorit, care prin unele darurĭ, orĭ prin linguşirĭ şi-au câştigat graţia d-lui profesor, spionézä tóte vorbele şi faptele conşcolarilor sĕi numai din invidiă, numai ca sĕ-şĭ câştige vadă, şi referézä în ascuns lucrurĭ adevĕrate şi neadevĕrate. Aceştĭ *ticăloşĭ* învinovăţesc pe cei mai bunĭ scolarĭ din singurul motiv, că învaţă mai bine ca ei, sunt mai deştepţĭ şi prin urmare mai lăudaţĭ.

Invĕţătorul cu simţ de dreptate nu va crede orbiş astfel de pîrîturĭ, ci va stărui a-se convinge însu-şĭ despre tóte, ér pe spionul îl va respinge cu dispreţ dela sine.

Nu aşa face însĕ învĕţătorul fără dreptate şi, prin urmare, fără iubire. Acesta, fără de a cerceta mai departe, începe a-şĭ arĕta puterea, începe a-şĭ rĕsbuna asupra scolarilor pîrîţĭ, carĭ în cele mai multe casurĭ sunt nevinovaţĭ. Se începe persecutarea. Orĭ cât de bine ar rĕspunde, sermanul, tot află d-l profesor ceva, ce nu-i place. Prin procedura acésta nedréptă îşĭ pierde scolarul voia de a învĕţa, îşĭ pierde voia dela orĭ-ce lucru serios, — şi se dă lenevirei. Urmézä esamenul la finea anului: *„fiind-că în tot anul n'a rĕspuns măcar odată bine"*, îĭ încarcă testimoniul cu secunde şi-i sfătuesce, ca mai bine sĕ se apuce de alt lucru şi sĕ se lase de scólă.

Cine pórtă vina pentru aceştĭ nenorociţĭ? Nimenea altul, decât învĕţătorul, care i-a răpit voia de învĕţat, care nu i-a recunoscut nicĭodată, ba i-a negat meritele; care n'a avut nicĭ iubire, nicĭ dreptate; care s'a făcut rob intereselor *proprii*, nimicind o generaţiune întrégă cu talente frumóse.

Din cele ḑise putem vedé, că viitorul fiesce-căruia om e depus în mânile acelora, dela carĭ îşĭ capĕtă educaţiunea. Aceştia sunt rĕspundĕtorĭ pentru viitorul a tótă tinerimea, aceştia o pot face *fericită* orĭ *nefericită*; de aceea ar fi fórte de dorit, ca fiă-care sĕ-şĭ cunóscă cât se póte de bine însĕmnătatea causei, ce i-o impune chiămarea.

Erm. Şandru,
învĕţător.

ECONOMIA.

Despre cultivarea pomilor.

(Dialog).

Nicolae: Peunde ai mai fost, frate Avrame, că nu te vĕḑui de ast' primăvară?

Avram: Fost'am, Nicolae, ca omul sĕrac, unde 'mĭ-oiŭ căpĕta de lucru, că la noi în sat nu mai capĕtă omul sĕrac totdéuna de lucru, că satul e mic şi ómenii săracĭ le pare bine, décă au ei ce munci tot mereu şi sunt bunĭ bucuroşĭ, când nu sunt siliţĭ a lua om strein la lucru.

Nicolae: Ei, şi âmblat'ai bine!

Avram: Mulţam Dómne, nu-mĭ pare rĕu, că m'am dus, mi-am adunat bucate de mĭ-or' fi pe tótă iarna, şi banĭ de haine mie şi căsenilor mei. Acum am venit acasă pe 2 sĕptĕmânĭ, sĕ aduc lemne de foc şi sĕ plătesc dările, apoi ér mĕ duc.

Nicolae: Şi unde mergĭ?

Avram: De unde am venit, în Săsime.

Nicolae: In Săsime! Hm! şi mai bine-i decât la noi?

Avram: E mai bine într'atâta, că acolo omul tot mereu capĕtă de lucru, că Saşii sunt ómenĭ bogaţĭ, au cuprins mult şi nu înving numai cu braţele lor.

Nicolae: Décă-ḑĭ acum, spre iérnă, ce mai lucră atâta?

Avram: Lucru au ei tot mereu, că cară gunoi şi lemne şi pétră.

Nicolae: D'apoi sciu, că nu mai au atâta gunoi, cât sĕ le trebuéscă şi ómenĭ streinĭ tot mereu la casă, orĭ dóră ei nu lucră?!

Avram: Ba lucră, ḑĕu, aceia; încă lucră — lucră, dér sunt gazde marĭ, au pĕmênt mult şi-l lucră bine. Apoi mai adună multă pétră şi mult lemn de lucru. Fiăcare are la casă câte-o grămadă mare de pétră şi alta de lemne gróse, cioplite gata.

Nicolae: Şi ce fac cu ele? Le vênd?

Avram: De vêndut nicĭ poveste, au pe ce face banĭ, dór' nu 'şĭ-or vinde lemnele şi pétra strînsă gata!

Nicolae: Şi ce fac cu ele?

Avram: Curţĭ, Nicolae, curţĭ marĭ ca cele grofescĭ, de ai gândi, că în tóte domnĭ şed.

Nicolae: Ḑice c'aşa! Hm! Trebue, că au mulţĭ banĭ!

Avram: Sĕ nu aibă, n'ar face lucrurĭ de care fac!

Nicolae: Vor fi sciind face banĭ!

Avram: Sciu, da! Toţĭ sciu face banĭ, dér de cheltuit nu-i sciu cheltui aşa de uşor, ca ómenii noştri.

Nicolae: Incă şi tu-i învĕţa a face banĭ dela Saşĭ?

Avram: Am învĕţat şi păn'acuma! Numai o jumĕtate de an am fost între ei, şi sciu face banĭ cum se cade.

Nicolae: Atuncĭ de ce mergĭ dér éră la Saşĭ!

Avram: Merg, că acasă n'am ce lucra şi mi-am dat cuvêntul la Sasul, unde am lucrat tótă vara, că mai merg la el până la S.-tul George.

Nicolae: Nu te pricep! Dér cât îţĭ dă păn' la S.-tul George?

Avram: 20 de zloţĭ, 2 părechĭ de opincĭ şi pănură de un suman şi de o păreche de ciórecĭ.

Nicolae: Puţin, prea puţin! Pe o jumĕtate de an numai 20 de zloţĭ! N'aşĭ merge, sĕ nu mai vĕd banĭ până-i lumea!

Avram: Tu n'ai merge, dér eu étă merg şi încă îmĭ pare bine, că capĕt de lucru.

Nicolae: Sĕ-mĭ dea o plată bună şi sĕ sciu, că m'aşĭ învĕţa a face banĭ, aşĭ merge şi eu pe vre-o lună.

Avram: Intr'o lună nu învĕţĭ mai nimic. Abia într'un an de veḑĭ tóte ponturile, cum se fac banii!

Nicolae: D'apoi tu par' că ḑiceai, că scii face banĭ; cum se fac? Invaţă-mĕ şi pe mine cât de cât.

Avram: Banii se fac singurĭ singurei, pagubă numai că-s rotunḑĭ şi ne lunecă aşa de lesne din mână. Din mâna Sasului însĕ nu se durdulucă aşa curênd.

Nicolae: Ei, spune-mĭ cum fac Saşii banĭ?

Avram: Aşa, că vênd multe de tóte, ér banii-i ţin legaţĭ cu şépte aţe, nu dau din ei, numai când îi o silă prea mare.

Nicolae: Décăḑĭ nicĭ noi nu mai aruncăm cu ei după cânĭ şi tot nu avem în vecĭ!

Avram: Sĕ fiĭ tu un an slugă la un Sas, ai vedé cum se fac şi în banĭ.

Nicolae: Ba fiă mama huciului slugă la Saşĭ, că dóră n'am nebunit, dór tu vĕd, că ai fost şi ḑicĭ, că-i mai merge că-ţĭ place, spune-mĭ déră, ce obiceiurĭ au Saşiĭ de fac banĭ?

Avram: O, Dómne! Ar trebui sĕ-ţĭ spun tóte câte le-am vĕḑut la ei, ca sĕ poţĭ pricepe lucrul.

Nicolae: D'apoi spune-mĭ, că şi aşa-i Duminecă, n'avem nicĭ un lucru.

Avram: Scii, că mersei ast'primăvéră, când noi nu aveam nicĭ un lucru. Ḑiua era frumos, nóptea mai îngheţa câte-o lécă, apoi peste ḑi ér' se desgheţa, şi era o tină de numai prin grădinĭ umblam.

Nicolae: D'apoi sciu, că aşa-i primăvéra p'acolo!

---

acasă. Lucrarea cea mai esenţială fù petiţiunea cătră împĕratul, în care sĕ se arate dorinţele naţiunei. Laurian se însărcină şi o făcù. A doua ḑi redeschiḑêndu-se adunarea el se sui pe tribună şi cetì proiectul petiţiunei; acesta cuprindea 16 puncte memorabile:

1. Cererea unei diete representative, la care Românii sĕ fiă chemaţĭ a trimite deputaţĭ în proporţiunea numĕrului lor. Românii sĕ aibă dregĕtoriĭ lor naţionalĭ în tóte ramurile. Limba română sĕ servéscă ca oficială faţă cu Românii.

2. Independenţa Bisericei române fără distincţiune de confesiune. Restabilirea Mitropoliei Române şi a unui sinod general anual.

3. Desfiinţarea iobăgiei (clăcei) şi a decimelor, fără despăgubire.

4. Libertatea industrială şi comercială.

5. Desfiinţarea dărei asupra vitelor.

6. Desfiinţarea ḑeciuelei asupra metalelor, ce se esploată în cuprinsul ţĕrei.

7. Libertatea de a vorbi, a scrie şi a tipări.

8. Libertatea individuală şi dreptul adunărilor.

9. Tribunale de juraţĭ cu publicitate, în care procesele sĕ se facă verbal.

10. Gardă naţională. Miliţia română sĕ aibă ofiţerĭ românĭ.

11. Regularea miezuinelor (hotărniciilor) prin comisiunĭ mixte.

12. Dotarea clerului român din casa statului, ca celelalte clerurĭ.

13. Intinderea instrucţiunei publice, prin şcolĭ primare sătescĭ, Institute militare şi tecnice, seminar, Universitate, şi altele.

14. Egalitate de dărĭ şi ştergerea privilegiilor;

15. O constituţiune nouă, făcută prin o adunare constituantă a tuturor naţiunilor ţĕrei, pe basele libertăţiĭ, egalităţiĭ şi frăţietăţiĭ; codicĭ noi de legĭ civile, penale, comerciale ş. a.

16. Causa uniunei cu Ungaria sĕ nu se tolereze a se desbate până când Românii nu vor lua parte în camera legislativă, ca naţiune constitutivă: alt-fel de s'ar urma, Românii protestă cu solemnitate.

Poporul primì proiectul de petiţiune cu strigărĭ unanime de entusiasm. Laurian, Bărnuţ, Bariţ fură purtaţĭ în triumf şi aclamaţĭ, ca capĭ şi conducĕtorĭ ai naţiunei. Entusiasmul general era în culme. Insu-şĭ cerul părea impresionat de fericirea generală, căcĭ în momentele acele începù a ploua, şi picăturile de plóie poporul le asemĕna cu lacrimĭ de bucuriă.

A treia ḑi se ţinù încă o conferinţă. Astă-dată însĕ nu se făcù decât verificarea protocolului şedinţei II şi defigerea deputaţiunei, ce luă misiunea a duce petiţiunea la împĕratul. După aceea adunarea declarându-se ca terminată, poporul începù a-se duce la vetrele sale, plin de ilusiunĭ şi de speranţe într'un viitor mai fericit. Dér vai! Cât de amar se arată viitorul acela atât de dulce visat atuncea!

După plecarea poporului mai rĕmaseră în Blaşiu, până a doua ḑi, cei mai mulţĭ din protopopĭ, tinerii jurişţĭ şi studenţĭ, şi puţinii Moldovenĭ şi Muntenĭ emigraţĭ, carĭ prin o întêmplare accidentală avuserăm fericirea a lua parte la o ḑi aşa de mare pentru naţiunea nóstră. Cu inimele nóstre tinere şi înflăcărate de idealurĭ frumóse, împărtăşiam tóte emoţiunile fraţilor Ardelenĭ, şi cu sufletele nóstre de Românĭ îmbrăţişiam tóte aspiraţiunile şi credinţele lor, identificându-ne sórtea nóstră cu a lor. O, dulce ḑi şi frumósă! tu vei fi cea mai preţiósă din suvenirile mele!

La sunetul unei musice de lăutarĭ, ce se rătăciseră pe aicea, o bandă de vre-o trei-ḑecĭ părechĭ tinerĭ esecutară jocul *călușerilor*, acel joc, care a perpetuat până astăḑĭ în poporul nostru memoria răpirei Sabinencelor de cătră străbunii noştri Romanĭ. Séra se făcură serenade pe la cei mai mulţĭ din bărbaţiĭ iubiţĭ ai poporului; de onórea acésta ne împărtăşirăm şi noi Moldovenii.

Avram: Aşa, numai cât pe Saşĭ i-am aflat lucrând şi încă având lipsă de lucrătorĭ.

Nicolae: Şi ce lucrau, décă era tina aşa de mare, că sciu că nu puteau băga vitele în jug?

Avram: Saşii, când am mers eu, toţĭ lucrau prin grădinĭ şi prin viĭ. Ingrădeau, curăţiau pomiĭ de crengile cele uscate, adunau uscăturile, greblau printre pomĭ, oltuiau, făceau parĭ de vie, făceau straturĭ prin grădinile mai sbicite; scurt: toţĭ lucrau pe întrecute, ér ómenii dela noi pierdeau vremea, că timpul aratului nu sosise, ér cu alte lucrurĭ nu se îndeletnicesc. Eu numai decât mĕ tocmii slugă la un Sas bĕtrân şi bogat, care avea un fecior dus în cătane şi-o fată de măritat.

Nicolae: Cât ţĭ-a dat?

Avram: 'Mĭ-a dat păn' la Sîmedru 20 de zloţĭ, 3 părechĭ de opincĭ, pănură de un suman şi o păreche de ciórecĭ şi holdă de tómnă de o ḑi de plug, numai sĕ o secer la timpul sĕu; şi mĭ-a mai făgăduit 20 de oltoi, de m'oi purta bine.

Nicolae: Şi datu-ţĭ-a?

Avram: Dat.

Nicolae: Şi ce ai făcut cu ei? Cu cât i-ai vêndut?

Avram: Că dóră nu i-oi vinde! I-am pus în grădină!

Nicolae: Apoi, că în grădina ta de lângă cimitir sciu, că s'or face! Décădĭ acolo nicĭ cucuruzul nu se face!

Avram: Tocmai, că cucuruzul nu se face, da pomiĭ s'or face. Am vĕḑut eu, cum au şi Saşiĭ pomiĭ lor, uniĭ în grădinĭ mai bune, alţiĭ pe cóste mai rele şi ţepişe de cum este grădina mea, şi fac póme bune şi multe şi iau banĭ frumoşĭ de pe ele în tótă tómna. Stăpânul meu are o grădină mai mică ca a mea şi a scos şi-'n astă tómnă peste 600 fl. din ea!

Nicolae: Una ca asta nu se póte! Că dóră pe grădina ta nu sĕ scoţĭ din ea 600 fl. la an., dér sĕ dai s'o vinḑĭ de uric, nu-ţĭ dă nime nicĭ 50 fl.

Avram: Aşa-i şi nu-i aşa! Grădina mea, cum e aḑĭ, nu face nicĭ 50 fl. cu tóte că-i de un jugĕr bun de mare, că-i ca un sac gol, ca o pungă gólă; a Sasului nu-i chiar aşa de mare şi încă-i pe o cóstă, dér nu 'ţĭ-ar da-o nicĭ cu 2000 fl., că-i plină de pomĭ, carĭ fac póme multe şi scumpe, ér printre ei face érbă şi otavă bună; a lui e ca un sac plin de bucate, ca o pungă plină de banĭ.

Nicolae: Mare lucru ar fi sĕ se facă în grădina ta pomĭ, după cum spui, că au Saşiĭ!

Avram: Mare şi nu prea! D-ḑeu a făcut şi grădina mea ca şi pe a Sasului, dér eu păn' acum n'am pus în ea, pe când Sasul a pus, şi câştig frumos a avut. Şi eu încă voiŭ avé, décă mĭ-a ajuta D-ḑeu.

Nicolae: Câţĭ pomĭ ḑicĭ că ai pus?

Avram: Două-ḑecĭ; dér nu-s destui, trebue sĕ am cel puţin o sută, atuncĭ apoi va fi plină.

Nicolae: Şi când vor face ei póme?

Avram: Peste 3—4 anĭ vor începe a face, ér peste ḑece anĭ pot vinde câte vre-o două şi cumpĕra pe preţul lor bucate, că loc n'am la hotar nicĭ cât sĕ pui palma, precum bine scii.

Nicolae: Décădĭ, chiar aşa sĕ fiă cum ḑicĭ tu, tot nu-i avé folos de póme. La noi îs ómenii rĕi, tóte ţĭ-or fura pómele şi 'ţĭ-or rupe şi pomiĭ.

Avram: N'or fi chiar toţĭ aşa de rĕi, cum îi credĭ tu. Dac'or fi multe póme, or' mai şi duce, or' mai şi rĕmâné, dér acum n'au ce duce nicĭ ei, nicĭ eu. Apoi cei bunĭ din sat dela noi, décă vor vedé ce fac eu, vor face şi ei ca mine, şi cu vremea satul va fi plin de póme şi nimenĭ n'a mai rîvni sĕ ia dela altul.

Nicolae: Ha — ha, ha! Departe te ducĭ cu mintea! Décădĭ, mĕ Avrame, ce ar face ómenii cu pómele, décă toţĭ ar face ca Saşiĭ?! Vedĭ, că şi ei, când au multe, numai nu le aruncă după ómenĭ! Vin p'aicĭ cu ele, le dau pe orĭ-ce, pe banĭ şi pe bucate, numai sĕ nu le mai ducă acasă.

Avram: Dau ḑĕu mai pe nimic, dér ce dau? Dóră merele cele frumóse adunate cu mâna? Nu, acele le dau pe banĭ mulţĭ, le trimit în sus la Pesta şi Viena şi pe airea cu vagónele, de capĕtă odată câte-va sute, cum a căpĕtat şi stăpânul meu 600 fl. tot banĭ de argint de-ţĭ fugea ochii pe ei! P'aicĭ dau numai pómele căḑute, carĭ s'ar putreḑi de le-ar ţiné timp mai îndelungat. Apoi, că le dau pe bucate, nu-i ruşine, au şi ei bucate, încă mai multe decât noi, dér bucatele stau şi cresc în preţ până primăvéra, pe când pómele cele bătucite s'ar putreḑi!

Nicolae: Aşa-déră din póme fac Saşiĭ atâta potop de banĭ?

Avram: Din póme şi din legume: duc la têrgurĭ póme, ciapă, aiŭ, sfecle, curechiŭ, salată, celer, petrînjei, morcovĭ şi câte şi mai câte, şi banĭ fac, ér baniĭ-i pun bine, nu-i béu în crîşma jidanului, cum fac mulţĭ ómenĭ de ai noştri.

Nicolae: Minunaţĭ ómenĭ sunt Saşiĭ tĕi!

Avram: Minunaţĭ, ḑĕu, şi eu rog pe D-ḑeu, că aşa de sîrguincioşĭ şi de cruţătorĭ sĕ fiă şi ómenii noştri, atuncĭ va fi bine de noi.

Nicolae: Dac'am fi moştenit şi noi, ca ei, atâtea moşiĭ şi curţĭ, de bună sémă am sta şi noi mai bine, dér aşa... vai de noi!

Nicolae: Vai de noi, că n'avem minte destulă! Acum vĕd cum se trăesce în lume! Deşi mĭ-a rĕmas de tata numai grădina asta, de ar fi fost plină de pomĭ, n'aşĭ fi silit a âmbla acum a sluji prin sate streine, dér de nu voi pune nicĭ eu, atuncĭ şi copiĭ mei vor fi siliţĭ a sluji. Decĭ, de nu pentru mine, batĕr pentru ei pun pomĭ mereu până-mĭ va fi grădina plină. La primăvéră mai aduc eu şi o sută, parte oltoiţĭ, parte neoltoiţĭ, că i-oi oltoi eu, ér din simbriă cumpĕr şi partea vĕru-mi-o Grigore, că-i chiar lângă a mea, şi şi aceea o umplu cu pomĭ, apoi — fă Dómne, ce-ti-i îndura!

Nicolae: D-ḑeu sĕ-ţĭ ajute şi sĕ fiă precum gândescĭ, că vrĕu din tot sufletul, dér eu unul nu cred până nu vĕd.

Avram: Nicĭ eu nu credeam, de nu vedeam, dér după ce am vĕḑut, m'am minunat şi mi-am pus în gând sĕ fac şi eu cum vĕḑui, că fac Saşiĭ. Inceputul l'am făcut. 4—5 anĭ voiŭ mai sluji până mi-oi umplé grădina bine şi până vor prinde pomii a face póme. Atuncĭ voi sta şi eu în satul meu, că voi avé din ce trăi şi unde munci, dér până atuncĭ nu. Mai bine voiŭ sĕ fiu slugă sătul, decât gazdă de capul meu şi flămênd; mai bine muncesc în sat strein şi sĕ sciu, că copilaşiĭ mei au ce le trebue, decât sĕ stau aci sĕ-i vĕd flămênḑĭ, ba nicĭ sĕ nu-i pot vedé de fóme.

Nicolae: D-ḑeu sé-ţĭ ajute şi sĕ ne vedem cu bine!

Avram: D-ḑeu sĕ-ţĭ dea bine şi sănĕtate!

Ioan Pop Reteganul.

Sciri telegrafice.

Viena, 18 Mai. Fóia oficială publică autograful prea înalt către Kalnoky, prin care se primesce demisiunea acestuia cu cuvinte forte graţióse. Ḑiarele polone accentuéză, că numirea lui *Goluchowski* va fi o dovadă eclatantă a *încrederei* ce o are Majestatea Sa *în Polonĭ şi în politica lor.*

Cu privire la viitórea numire a lui Goluchowski se asigură, că în Berlin ea nu ar fi primită cu neîncredere. Demisiunea contelui Kálnoky produse în Vatican *o impresiune nespus de rea.* Se crede, că *posiţia nunciului Agliardi este serios ameninţată.*

Literatură.

Memoriĭ din 1848/49 de Vasilie Moldovan, broşură elegantă, de 11 cóle, format 8⁰. Preţul unui esemplar e: **50 cr.** sĕu **1 coróna**, plus 5 cr. porto poştal; pentru România şi străinătate *1 franc 50 banĭ.* Comandele se pot face la adresa: *Traian H. Pop*, publicist, *Braşov* (Brassó) séu la *administraţia „Gazetei Transilvaniei“*.

*

In editura librăriei *Carol Müller* din Bucurescĭ a apărut: *Religie şi sciinţă*, încercare critică de morală socială. — Un studiu de actualitate şi interesant. Costă un esemplar 75 banĭ. In editura aceleeaşĭ librăriĭ va apăré în curênd un roman al d-luĭ *Duiliu Zamfirescu*, întitulat „Lume nouă şi Lume vechiă“. Un esemplar va costa 3 lei.

*

Caleidoscop literar, fantasii, suvenirĭ şi episóde, de *Constantin de Stamati-Ciurea.* Opul, apărut sub acest titlu, conţine mai multe istorisirĭ forte frumóse. Are 480 pag. şi costă 1 fl. 50 cr. (3 francĭ.)

*

„Prietinul sătênului român“. Aceeta este titlul unei frumóse colecţiunĭ de „sfătuirĭ în formă de dialog pentru elevĭ şi adulţĭ, compusă de *Ioan Pop Reteganul.* Cu un adaus de poesii alese“. Acéstă cărticică conţine vre-o 13 dialogurĭ forte potrivite şi instructive pentru popor, precum şi vre-o 30 de poesii frumóse. Un esemplar, de 206 pag., costă 30 cr. De vêndare la tipografia editóre *„Aurora“ A. Todoran* în Gherla (Szamosujvár).

*

Din *„Biblioteca pentru toţĭ“* a librăria Carol *Müller* din Bucurescĭ (Calea Victoriei 53) a apărut şi volumul al 4 lea, **Despre educaţiune** (partea 1) de Herbert *Spencer*, trad. de Dum. *Stăncescu*, una din cele mai vestite şi mai folositóre cărţĭ pentru toţĭ, câţĭ se ocupă cu educaţiunea. La 1 Mai v. a apărut şi partea a doua din acéstă valorósă scriere. Volumurile apărute până acum sunt: **Poveştĭ alese**, de Andersen; **Pasĕrile nóstre şi legendele lor**, de S. Fl. *Marian* şi **Cântece şi Plângerĭ**, poesii de M. *Zamfirescu.* Fiă-care din aceste scrierĭ, atât de bine alese şi conţinênd cel puţin câte 121 pag., costă numai câte 30 banĭ (15 cr.) Deposit general pentru Transilvania şi Ungaria la librăria Krafft în Sibiiu.

*

Nou! este titlul unei frumóse colecţiunĭ de scrierĭ diverse, de *Laura Vampa.* — 165 pag. Preţul 2 lei.

Industriă şi comerciu.

Industria zaharului.

Acéstă industriă represintă astăḑĭ o industrie universală în adevĕratul sens al cuvêntului, o industriă de cea mai mare importanţă pentru ţĕrile, unde este desvoltată, prin influinţa enormă, ce o are asupra agriculturei, a comerciului şi a industriei în general. In fine, ea este o industrie de o estensiune aşa de mare, cum póte nu mai esistă alta. Pe acest teren rivaliséză ţĕrile zonei moderat ale Europei, începênd dela pămêntul negru al Rusiei până la câmpiile Normandiei, cu plantaţiunile tropice din ambele emisfere. Puterea productivă enormă a sórelui tropic, se paraliséză prin neobosita activitate şi inteligenţă a Europénului, care în cultura pămêntului şi mai cu sémă în industrie, produce neasemĕnat mai mult şi mai bun, decât concurentul sĕu moleşit de căldurile tropicale. Aşa se esplică faptul, că europénul a ajuns sĕ espulseze cu totul zaharul de trestie din comerciul continentului europén şi a început a-i face cu zaharul de sfeclă o concurenţă vehementă chiar în patria lui; un fapt, care acum 30—40 anĭ nimenĭ n'ar fi îndrăsnit a-l crede posibil.

Planta industrială, care produce anual marĭ capitalurĭ e *sfecla de zahar.* Ea este o varietate din sfecla de nutreţ (*Beta vulgaris*). Prin o cultură minuţiósă şi raţională s'au obţinut mai multe varietăţĭ, carĭ se află aḑĭ în comerciu, aşa: *Villmorin, Knauer, Bestehorn, Imperiala, Electorala, Kleinwanzleben* ş. a. Pe când sfecla sĕlbatică e anuală şi conţine zahar numai 2—3—5⁰/₀, sfecla de zahar produce sĕmênţă în anul al 2-lea şi conţine 10—18⁰/₀ zahar. Ea se cultivă cu succes între 47 şi 54⁰. Durata vegetaţiunei ei e de 160—190 ḑile şi pretinde o climă caldă cu puţină umiditate, ḑile senine şi nu o climă ploiósă séu negurósă.

Lupta dela Sulferin.*)

(1859.)

Frunḑă verde, rĕu s'aude
Unde sunt armadii multe,
Aprópe de Sulferin
Unde-i locul cel cu chin.
Dela Sulferin în sus
Culuţ**) în lógăr s'a pus.
Sĕracĭ feciorașĭ frumoşĭ,
Cum stau nóptea 'n lógăr scoşĭ!
Stau şi păzesc nóptea 'ntrégă,
Ca sĕ fie gata 'ngrabă,
Cu curelele 'mbrăcaţĭ
Tot de bătaie gătaţĭ;
Cu puscile'n cărămide***)
Cu straiţele fără pite,
Pic de apă de beut
O lingură n'au avut.
Când de ḑi se revĕrsa
Trâmbiţaşul îmĭ sufla,
Ei puşca'n mână lua
Şi pe deal, că se'nşira,
Pe Franţuzul aştepta.
Când sórele rĕsărea
Etă Franţuzul venea
Cu haine roşii îmbrăcaţĭ,
Tot de bătae gătaţĭ.
Nimic nu puteam cunósce
Fără de-a Franţuzului óste.
Venea tare cătră noi
Şi ţinea cu noi rĕsboi.
Când erau de noi aprópe
Prinsem cu ei a ne bate.
Tótă ḑiua ne-am bătut
Până când n'am mai putut,
Mai întâi cu puscile
Prin glónţe ca muscele;
Mai tărḑiu cu tunurile
De rĕsuna dealurile.
Cât puteam vedé cu ochiĭ
Stau feciorii morţĭ ca snopii,
Tot ca snopiĭ cei de grâu
Şi sângele până'n brâu.
Dela Sulferin la vale
Venea-un general călare,
Striga tare 'n gura mare:
Impĕrate înălţate,
Strigă pardon, nu te bate,
Că-ţĭ pierḑĭ cătanele tóte!
Da 'mpĕratul ce ḑicea
— Da-ţĭ feciorĭ până-ţĭ putea,
De-ţĭ puté nu vĕ lăsaţĭ,
Da-ţĭ feciorĭ nu vĕ'ntristaţĭ,
Care-ţĭ mai puté scăpa,
Că Franţuzii-s întăriţĭ,
Li-a vint óste, 's odihniţĭ,
Li-a vint Tălienĭ şi-Angliuşĭ
De ne ocolesc acuşĭ.
Da Franţuzii ce ḑiceau?
Cu puscile împuşcau,
Cu cărtacele ţipau*)
Cu locul ne surupau
Da Dumneḑeu, ce şi-a dat?
Un vênt mare minunat,
Tot cu plóie mestecat.
De Franţuzii 'n loc au stat
Şi cu focu şĭ-a'ncetat,
De-am putut de-am mai scăpat.
Sĕ vĕ luaţĭ feciorĭ aminte,
Ce va fi de-acum nainte.
De-a rĕmânea vre-un fecior
Va 'mpuşca cu mare dor.

(„*Rev. Crit. Lit.*“)

*) Auḑit şi scris la an. 1861 dela o servitóre din Sibiiu, de loc din Hususeu, care spunea, că ea l'a auḑit dela amantul ei, ce luase parte la acea luptă,

**) Numele unui regiment austriac.

***) Piramide.

*) Aruncau.

Industria zaharului din sfecle datéză numai din secolul acesta. Zaharul era în *Ostindia* și *China* cunoscut din timpul cel mai vechĭ. In Europa însĕ se întrebuința în loc de zahar, fructe dulcĭ, miere, mai târdiu se introduse zaharul de arțar și pe urmă zaharul de trestie, care a stăpânit tóte piețele lumei până aprópe în anul 1850. In anul 1747 a comunicat Markgraf academiei din Berlin descoperiea, că sfeclele conțin zahar, arătând tot-odată și metoda de a-l estrage. El a fost cel d'ntâiu, care a atras atențiunea asupra importanței zaharului din sfecle. In adevĕr, se și făcuse o mulțime de încercărĭ, carĭ însĕ n'au reușit, din causa imperfecțiunei aparatelor de atuncĭ, însĕ mai cu sémă și din faptul, că zaharul de trestie din India inundase tótă Europa. Tóte încercările ar fi fost zadarnice și póte, că adĭ nicĭ nu esista industria acésta, décă nu venia în ajutor genialul împĕrat Napoleon I. Esistența acestei industrii se datoresce acestui mare monarch, care se ocupa și de industrie, comerciu și agricultură. Cea d'ntâiu mĕsură, care venise în ajutorul acestei industrii, a fost résboiul vamal declarat Englezeri și tuturor mărfurilor coloniale prin închiderea continentului. Prețul zaharului se urcase până la 50 fr. kgr. In 15 Ianuarie 1812 apăruse un decret imperial, care oferia fabricanților premii, subvențiunĭ marĭ de stat, scutire de dărĭ, înființarea de 4 fabricĭ pe domeniile statului, tot acolo și înființarea de scolĭ speciale. Acest decret entusiasmase astfel pe Francesĭ, încât fabricĭ peste fabricĭ se înființară, și se póte dice, că industria zaharină prinse rĕdĕcinĭ mai întâi în Francia, metódele cele d'ntâiu de fabricațiune sunt aprópe tóte franțuzescĭ.

Zaharul, care la început se afla numai în farmacii, ca curiositate, mai târdiu un articol de lux în societatea mai avută, adĭ a devenit un aliment indispensabil pentru tóte națiunile civilisate.

Din sfecla de zahar se estrag în Europa 25 milióne cânt. metrice de zahar, care se consumă tot pe continent. Pentru producțiunea acestei cantitățĭ de zahar, trebuesc 250 milióne cântare metrice de sfecle, și acestea sunt cultivat anual, pe o suprafață de 1 milion hectare. Aceste 25 milióne cânt. metrice de zahar au o valóre comercială de o miie milióne francĭ. Consumațiunea zaharului e pe di ce merge tot mai mare, și putem dice, că din ce o națiune e mai civilisată, și consumațiunea zaharului e mai mare. Astfel se consumă pe cap într'un an în Anglia 33 kgr., Francia 12, Germania 10, Suedia 9, Austria 6, Rusia européná $4^1/_2$, Italia $3^1/_2$, și în România $2—2^1/_2$ kgr.

Țĕrile principale de producțiune sunt: Germania, Austria, Francia și Rusia.

(Va urma).

HIGIENA.

Plante vindecătóre de bóle.

Poporul nostru cunósce multe soiurĭ de plante și ierburĭ vindecătóre de bóle. Pe unele din acestea le și întrebuințéză cu succes la anumite bóle, pe altele le întrebuințéză numai în parte, orĭ că nu le întrebuințéză de loc, fiind-că nu cunósce puterea lor și nu scie cum sĕ le întrebuințeze. Noi vom aminti numai câte-va din cele mai cunoscute, pe carĭ le recomandă preotul Kneipp, arătând tot-odată și modul întrebuințărei lor. Anume:

Socul. Acéstă plantă e cunoscută de toțĭ; ea are în Iulie florĭ marĭ, albe. Ceaiul pregătit din rădĕcinile de soc vindecă de *hidropiă* (bólă de apă) și curăță rinichii. Are bun efect și în contra altor turburărĭ ale pântecelui și scóte sucurile rele prin ud. Tómna târdiu se adună rădĕcinile socului, se usucă bine la aer și se păstréză uscate séu le sdrobim mĕrunt și facem praf din ele. Din acest praf se ia de douĕ-orĭ cu vêrful unui cuțit și se pune într'o ulcică, peste care se tórnă apă ferbinte și se ferbe câte-va minute; apoi se străcóră și din apa acésta se bea. Acest lucru trebue făcut de douĕ-orĭ la di.

Trifoiul de baltă. (Manyanthes trifoliata). Acéstă plantă cresce în pămênt rovinos și pe lângă ape curgĕtóre, are trei foi și e fórte amară. Ceaiul preparat din ea este escelent pentru stomac, de óre-ce ușuréză mistuirea. Acest trifoiu se póte pune în rachiu (vinars), din care se bea în fiă-care di câte-un păhărel.

Urzica este planta cea mai despreţuită, dér e mult folositóre. Urzicĭ próspete uscate și întrebuințate pentru ceaiu, ne scapă de flegma din pept și din plămânĭ și curăță stomacul, scoțĕnd materiile rele prin urină. Rădĕcinile de urzică au un efect și mai mare, fiă verdĭ în timpul verei, fiă uscate érna. Cum simte cine-va, că e atacat de hidropiă (bólă de apă), sĕ bea ceai din rădĕcinĭ de urzicĭ. Cine vré sĕ-șĭ curețe sângele, sĕ mănânce vara urzicĭ cât mai multe. Cine sufere de reumatism învechit; sĕ-șĭ bată locurile atacate câte-va minute cu urzicĭ próspete.

Prunul spinos (Prunus spinosa). Florile acestui prun sunt purgativul cel mai nevinovat. Orĭ de câte orĭ omul se simte rĕu, e bine sĕ ia câte un purgativ. Sĕ iai florĭ de prun, sĕ le fierbĭ un minut și sĕ bei 3—4 dile ceai de acesta, câte-o ulcicuță în fiă care di. Acesta e un leac bun pentru stomac, căcĭ curăță și întăresce.

Cója de stejar o întrebuințăm séu cum e luată de pe copac, séu uscată. Fierbem o jumĕtate de cés cója de stejar tinĕr în apă, muiăm o cârpă și ne înfășurăm gâtul peste nópte, spre a scăpa de gâlcĭ și de alte durerĭ de gât. Cine sufere de mațul dela ședut (rectus), orĭ chiar de trânjĭ, séu alte bóle în acele părțĭ ale corpului, sĕ facă băi de ședut în apă, în care s'a fiert cójă de stejar. Cu acest mijloc pot fi vindecate și bubóiele tarĭ. Ceaiul de cójă de stejar întăresce vasele dinlăuntru ale trupului.

Fragile. Ca hrană, fragile sunt minunate mai ales pentru ómenii, carĭ sunt slăbițĭ prin óre-carĭ bóle de mai 'nainte. E bine sĕ se ia o jumĕtate de litru de fragĭ și sĕ se amestece cu un litru de lapte, de douĕ-orĭ pe di, orĭ sĕ se mănânce fragile cu pâne de secără. Hrana acésta contribue de minune la câștigarea puterilor și la curățirea sângelui. Bolnavii, carĭ sufer de căldurĭ interne, capĕtă o rĕcorélă minunată prin fragĭ. Din frundele de fragĭ se prepară ceaiu astfel, că se iau frunde de fragĭ, cât se pot prinde cu douĕ degete, se tórnă peste ele cam un pătrar de litru de apă ferbinte și se acopere bine. Peste 15 minute se străcóră și ceaiul e gata. De multe-orĭ fragile, ca și ceaiul din frunde de fragĭ, e bun pentru bolnavii, carĭ sufer de pĕtră, pentru bóle de ficat și pentru cei ce capĕtă bube din sânge bolnăvicios.

Cimbrul de câmp. Indată ce cine-va simte durerĭ de pântece (colică) sĕ se férbă o céscă cu lapte, în care s'a pus o lingură de cimbru de câmp, și sĕ se dea bĕutura acésta cât se póte de caldă bolnavului. Durerile încetéză și efectul e escelent. Din sĕmința de cimbru, uscată la sobă și măcinată ca și cafeua, preparăm praful de cimbru, care întrebuințat în mâncărĭ, scóte gazurile din stomac și intestine. Décă se ferbe o jumĕtate lingură de praf într'o ulcică cu apă și apoi se străcoră bine, căpătăm o minunată apă de ochĭ, cu care ochiĭ bolnavĭ sunt a-se spăla de 3 orĭ pe di.

Ovĕsul. Se ia un litru de ovĕs, se spală de 6—8 orĭ cu apă curată, apoi se fierbe în 2 litri de apă până ce scade la jumĕtate, apoi se străcóră, și în zama acésta se pun cam douĕ lingurĭ de miere și sĕ lasă sĕ mai fiérbă câte-va minute. Beutura dobêndită ast-fel e nutritóre, lesne de mistuit și rĕcoritóre. E fórte bună pentru cei ce au fost slăbițĭ prea tare prin bóle de mai 'nainte ca tifus, vĕrsat etc.

Troscoțelul. Ceaiul de troscoțele vindecă repede durerile de cap, presiunile în stomac și scóte flegma din pept și din plămânĭ.

Izma e cel mai bun leac pentru întărirea stomacului și regularea mistuirei. Cine are durerĭ de cap marĭ, sĕ-șĭ lege pe frunte burueni de aceste și se va simți în curênd mai bine. Ceaiul de izmă, luat diminéța și séra câte-o céșcă, ajutóră mistuirea și îndreptéză stomacul. Acelașĭ serviciu îl face și praful de ismă pus în apă séu în mâncărĭ, cât iai odată séu de 2-orĭ pe vêrful cuțitului. Cei, carĭ sunt slăbițĭ de bóle, carĭ au palpitațiă séu vĕrsăturĭ, sĕ întrebuințeze cât mai des ceaiŭ séu praf de izmă. Cine are miros greu în gură, sĕ bea pe di o céscă de ceaiŭ de izmă, preparat în apă cu vin. Cine varsă sânge, sĕ bea din când în când câte-o lingurită de ceaiŭ de izmă, preparat în oțet și apă. Când cine-va sufere de durerĭ în burtă, sĕ bea ceaiŭ de izmă cald, preparat în lapte. Acéstă plantă no bilă ar trebui cultivată în orĭ-ce grădină, mai ales fiind-că are un miros de tot plăcut.

E de însĕmnat, că pentru vindecarea bólelor e bine a-se alege erburile, ce cresc la sóre, pe locurĭ uscate. Plantele adunate în timpul când înfloresc mai bine, vor aduce rodul cel mai minunnt în contra suferințelor Ierburile trebue reînoite în fiă-care an. Ceaiul îl póte prepara orĭ-cine: pentru o ceașcă luăm cu trei degete din erburile uscate, turnăm apă fierbinte peste ele și lăsăm sĕ fiérbă câte-va minute, apoi se străcóră și ceaiul e gata. El are gustul cel mai fin și aroma cea mai bună.

Concert poporal.

Valea Hațegului, Maiu 1895.

On. D-le Redactor! De astă-dată viu a vĕ raporta ceva despre concertul dat de învĕțătorul din Petrila, d-l *George Șandru* cu școlarii sĕi în otelul „Adam" din Petroșeni în diua de St.-Georgiu.

Concertul s'a început la 9 óre séra cu poesia „*Cântă cucul în pădure*", esecutată cu tact și esactitate de corul școlarilor, compus din 8 bĕețĭ și 10 fetițe. Apoi a urmat poesia „*Prin pădurea cea stufósă*", cântată corect și între aplausele publicului.

Al treilea punct a fost „*Imbrățișarea meseriilor*", piesă teatrală localisată de G. S. Acésta a fost o icónă fidelă, representată prin copii, arătându-se în ea, cum Românii, locuitorii și stăpânitorii locurilor muntóse dela Petroșenĭ, sunt scoșĭ din moșia strămoșéscă, esploatațĭ și dușĭ la sapă de lemn de către neamurĭ streine, venite aicĭ din alte părțĭ și țĕrĭ; se arată cum locurĭ, carĭ la început erau românescĭ, devin proprietatea străinilor, ér poporul nostru, pe lângă că e lipsit de stare și avere, este batjocorit în strămoșescul sĕu pămênt.

Un tablou mai adevĕrat nu se póte. 'Țĭ vinea sĕ verșĭ lacrimĭ de durere vĕdĕnd starea lucrului de astădĭ, gloriosul trecut în asĕmĕnare cu deplorabilul present.

Piesa a fost representată cu dibăciă rară și cu cunoscință deplină de către elevii școlei din Petrila: Ioan *Ranța*, Ioan *Muntean* și Pavel *Papa*, și fetițele: Sabina *Preda*, Maria *Bunea* și Raveca *Dădălig*.

Au urmat apoi poesiile „*O fată de păstor*" și „*A trecut iérna gerósă*", amêndouĕ cântate frumos și bine de corul școlarilor, între aplausele publicului. Al 6-lea punct a fost „*Norocul și minciuna*", dialog esecutat fórte frumos de școlarii: Nicolae *Androne* și Văsia *Paraschiv*.

După poesia „*Românașului îi place*", a urmat dialogul „*Cine ce face, lui își face*", prin care se combate vițiul minciunei. Aicĭ au escelat: Lucreția *Șandru* și Țili *Samuel*, care deși străină cu totul de neamul nostru, și-a esecutat însĕ rola cu tact și fórte frumos; de-asemenea bine și spre laudă și-au jucat rolurile: Vasia *Paraschiv* și Victor *Șandor*. Pe urmă s'a cântat poesia „*Secĕtórea*".

Cu acésta s'a terminat concertul dat de elevii școlei române gr. or. din Petrila sub conducerea bravului lor învĕțător *George Șandru*, care dovedesce, că este născut pentru causa școlară, pentru binele și causa poporului. In schimb pentru zĕlul și ostenéla dată, ar trebui ca nicĭ sprijinul sĕ nu lipséscă, și cu deosebire dela cei de o carieră și națiune.

D-lui Șandru, care e un pioner zĕlos întru sdrobirea lanțului întunerecului, în care se află poporul nostru mult cercat, îi doresc, ca un succes ca cel dobêndit cu astă ocasiune, de care póte fi mândru, sĕ-i încoroneze tot-déuna întreprinderile salutare.

Munteanul.

POVEȚE.

Despre hrănirea cu ouĕ. In ou se găsesce a treia parte, care este nutritivă. Nu s'ar puté dice tot atâtea de carne. In ouĕ nu se află os. Un ou bun se compune din 10 părțĭ la sută cóje, 60 părțĭ albuș și 30 părțĭ gălbenuș. Albușul conține 66 la sută de apă și gălbenușul 52 la sută. Oul este un nutrement animalic, care se póte lipsi de ajutorul măcelarului. Vegetarianii englesĭ întrebuințéză mult ouĕle și trăiesc în general de la 80 până la 90 de anĭ, ne sciind ce va sĕ dică bólă. Este bine de a lăsa sĕ fiérbă ouĕle patru minute. Astfel se face sĕ dispare gustul animal, care e desagreabil unora, însĕ oul nu este destul de tare pentru a fi indigest. Un ou rĕscopt se digeréză în tot-déuna greu, afară de casul când stomacul este fórte robust: décă se mănâncă însĕ astfel de ouĕ, trebue sĕ 'i se adaoge multă pâne și sĕ se mestece bine. Ouĕle făcute ochiurĭ la tavă sunt mult mai puțin sănĕtóse, de cât ouĕle ferte moi. O mulțime de persóne strică gustul oului punêndu-i piper și sare. Cea mai bună, preparație este de a-i adăoga unt próspĕt. Pentru-că ouĕle conțin mult fosfor, în general sunt bune pentru aceia, carĭ lucréză cu creerul.

*

Obiceiul de a bea în timpul mesei este fórte stricător sănĕtățeĭ. Mai întâiu ea tinde a face sĕ se îmbucăturĭ mai marĭ, ceea-ce este un obstacol mestecărei. „Mâncarea bine amestecată, e jumĕtate mistuită". Sĕ presupunem, că nu ai timp spre a mânca de cât dece séu cincĭ-spre-dece minute; urméză de aci, că în loc de a mesteca hrana în bucățele pe cât se póte de micĭ, și sĕ se dea.

timp salivei de a mesteca în mod îndestulător, a cărui funcţiune este de a disolva moleculele nutritive şi de ale face proprii spre a fi mistuite, — alimentele nu numai, că sunt aprópe întregi, înse sunt şi prea puţin îmbibate de salivă, care trebue sĕ ajute la mistuire. Décă urmările funeste s'ar opri numai aci, rĕul nu ar fi decât pe jumĕtate; dér nu e ast-fel casul. In momentul când foliculele secretéză în stomac sucul gastric, acel licid se află amestecat cu o masă de apă, de cafea, de ceai, streină acestui suc disolvent, pe care stomacul îl prepară el însu-şi. Şi décă beutura e fórte rece, ea va împedeca până la un punct óre-care secretaţiunea sucului gastric şi al salivei, şi ast-fel va pune un abstacol mistuirei în fiă-care procedeu al ei. Décă din contră beuturile sunt calde, efectul va fi contrar, adecă: acces de stimulaţiunea şi stâlcirea glandelor şi foleculelor, carĭ secretéză sucurile digestive.

Credinţe deşerte.

Audite la poporul român din Boerenĭ şi jur.

(F i n e.)

16. Când es plugarii întâia-óră la câmp cu plugurile, trebue afumate tóte uneltele, împreună cu vitele, căcĭ la cas contrar le vor ataca *cele frumuşele* (vênturĭ rele.)

17. In diua de Bunăvestire, diminéţa până a nu rĕsări sórele, afumă pomii cu tămêiă şi plévă de cânepă, căcĭ prin acésta vor fi scutiţĭ de insecte peste an.

18. Când e vreme grea, fă-ţĭ în casă fum din frundă de paltin, adusă din diua de Ispas, pentru-ca sĕ fi ferit de trăsnet.

19. Când semenĭ cânepă, vasul, în care a fost sĕmênţa, aruncă-l în sus, căcĭ alt-fel nu cresce cânepa.

20. Când fulgeră, fă-ţĭ o sântă cruce, pentru-ca sĕ fugă necuratul, după care dă S. Ilie cu tunul. Prin acésta vei fi scutit de trăsnet.

21. Când vedĭ primăvéra cele dintâi rĕndunele, sapă sub piciorul drept, căcĭ vei afla cărbunĭ, cu carĭ afumându-te, scapĭ de *lucrul rĕu* (necuratul).

22. Nu da nimĕnui nimic prin ferés-tră, căcĭ îţĭ dai mintea.

23. Nu ţiné vasul cu apă pe masă, căcĭ va ploua.

24. Vasul, care umblă la foc, nu trebue sĕ-l atingĭ de masă, pentru-că se face grâul tăciunos.

25. In diua, în care este mort în sat, nu pune legumĭ, căcĭ putredesc şi nu rĕsar.

26. Ómenii din casa, în care este mort, nu e bine sĕ se pieptene pe cap, căcĭ le va cădé pĕrul.

27. In Mercurea întâi din postul mare (Paresimĭ) nu lucră femeile, căcĭ milostivele îşĭ pun teară.

28. Décă voescĭ sĕ fi scutit de şórecĭ, ţine şi ajună Lunia în sĕptĕmâna albă.

29. In spre diua de Sânt-Georgiu unge uşa grajdurilor şi coteţelor cu leuştean, ér în ferestri pune spinĭ, căcĭ de vei face aşa, strigoii nu vor puté lua puterea vitelor şi a ómenilor.

30. La casa, unde sunt stupĭ (roi), nu merge mâncând, căcĭ vor pieri.

31. Décă scaldĭ copilul mic în apa, în care a fost fier, el va fi tare ca fierul, ér pe copila mică, décă o scaldĭ în apa, în care a fost un picior de gâscă, nu-i va fi frig nicĭ-odată.

32. Décă cine-va s'a spăriat, e bine sĕ-l afumĭ cu pĕr luat dela acela, de care s'a spăriat, dér sĕ fiă luat în cruciş, căcĭ alt-fel nu-i trece.

33. Nu lucra în diua de S. Ilisie, căcĭ te vor mânca şerpii.

Constantin Mann,
învĕţ.

Glume.

Archiereul şi oficierul.

Un ofiţer, vrênd sĕ-şĭ bată joc de un archiereu, îl întrébă:

— „Prea sfinte, scĭ vre-o deosebire între un măgar şi archiereu?"

— „Sciu, décă îmĭ vei spune".

— „Măgarul îşĭ pórtă crucea pe spate, ér archiereul pe piept".

— „Prea adevĕrat. Dér d-ta scĭ vr'o deosebire între un măgar şi un oficer?"

— Eu nu ştiu.

— Nicĭ eu.

MULTE ŞI DE TOATE.

Stări americane.

Faptul, că ce stărĭ domnesc în America, îl ilustréză un incident, ce s'a întêmplat pe trenul, ce mergea dilele trecute dela New-York spre Vest.

Juristul Brownson, ajungênd în poşiţiă critică, hotărî a-se muta la Nashville în speranţa, că acolo va căpĕta vr'un post la judecătoriă. Fără de-o singură para în buzunar, el merse la gară, şi se urcă pe un tren, ce mergea spre Nashville.

Când veni conductorul şi cerŭ biletele dela călĕtorĭ, Brownson dise: „Eu aparţin redacţiunei diarului „Nashville-Times", decĭ cred, că mĕ laşĭ în pace".

Conductorul îl luă aspru la ochĭ pe vorbitor, apoi dise: „Editorul diarului, de care amintescĭ, şede în cupeul învecinat; décă te cunósce, atuncĭ tóte sunt în ordine".

Brownson, cam cu frică 'n spate, urmă pe conductor la cupeul amintit, şi aci în adevĕr „editorul" declară, că lucrul stă aşa şi că domnul Brownson e un membru din redacţiunea diarului „Nashville Times".

„Pentru-ce diseşĭ că mĕ cunoscĭ?" întrebă juristul pe editor, după-ce amêndoi rĕmaseră singurĭ, „căcĭ în realitate eu nu sunt redactor".

„Şi nicĭ eu nu sunt editor, ci călĕtoresc numai cu pasul lui, şi aşĭ fi păţit'o rĕu, décă m'ai fi denunţat" fù rĕspunsul celuilalt.

Călendarulŭ sĕptĕmânei.

MAI are 31 dile. FLORAR.

Dilele	Călend. Iul. v.	Călend. Gregor.
Dum.	7 S. m. Acaţie	19 Petr. Celestin
Lunĭ	8 S. ap. Ev. Ioan	20 M. Bernrdin
Marţĭ	9 S. prof. Isaia	21 Felix
Mer.	10 S. ap. Sim. Zilat	22 Iulia
Joi,	11 † **Inălţ. D-lui**	23 † **Inălţ. D-lui**
Vin.	12 S. p. Gr. şi Epif.	24 Iohanoa
Sâm.	13 S. m. Gliceria	25 Urban

Preţurile cerealeor din piaţa Braşovŭ.

Din 15 Mai st. n. 1895

Mĕsura sĕu greutatea	Calitatea.	Valutaa triacă. fl.	cr.
1 H. L.	Grâu cel mai frumos	6	—
"	Grâu mijlociu . .	5	40
"	Grâu mai slab . .	5	—
"	Grâu mestecat . .	3	80
"	Sĕcară frumósă .	3	60
"	Sĕcară mijlociă .	3	20
"	Orz frumos .	4	10
"	Orz mijlociu .	3	50
"	Ovĕs frumos .	2	50
"	Ovĕs mijlociu .	—	—
"	Cucuruz.	5	—
"	Mălaiu	4	70
"	Mazĕre	5	80
"	Linte	6	80
"	Fasole	5	50
"	Sĕmênţă de in . .	10	—
"	Sĕmênţă de cânepă	4	60
"	Cartofĭ	1	50
"	Măzĕriche	—	—
1 kilă	Carnea de vită . .	—	44
"	Carnea de porc . .	—	48
"	Carnea de berbece	—	—
100 kil.	Sĕu de vită próspĕt	23	—
	Sĕu de vită topit	33	—

Têrgulŭ de rîmătorĭ din Steinbruch.

La 16 Mai n. 1895

Starea rîmătorilorŭ a fost la 14 Mai de 146.183 capete, la 15 Mai au întrat 1130 capete şi au eşit 3224 rĕmânêndŭ la 16 Mai un număr de 144.719 capete.

Se notéză marfa: ungurésc ă v e c h e. g r e a dela 39.— cr. până la 40.— cr marfă u n g u r é s c ă tineră g r e a dela 41.— cr. până la 42.— cr., d e m i j l o c dela 42.— cr. până la 43.— cr. u ş ó r ă dela 43.— cr. până la 44.— cr.

Marfă ţĕrănéscă g r e a dela 40.— până la 41.— cr. de m i j l o c dela 41.— cr. până la 42— cr. u ş ó r ă dela 43.— cr. până la 44 — cr.

Marfă sêrbéscă, g r e a dela 42.— cr. până la 43 — cr. Transito, m i j l o c i ă g r e a dela 42.— cr. până la 43.— cr. transito u ş ó r ă dela 42.½ cr. până la 43.— cr.

Porcii îngrăşaţĭ de unŭ anŭ dela —.— cr. până la — cr., îngrăşaţĭ cu cucuruz dela — cr. până la — cr. Cântăriţĭ la gară cu —.— cr. la până — cr..

Bursa de Bucurescĭ

din 15 Mai n. 1895.

Valorĭ	Do-bênda.	Scad. cup.	Cu banĭ gata
Rentă română perpetuă 1875	5%	Apr.-Oct.	100.½
Renta amortisabilă	5%	" "	98.⅝
" " (Impr. 1892 . . .	5%	Ian.--Iul.	99 ½
" " din 1893	5%	" "	99 ½
" " 1894 int. 6 mil.	5%	Apr.-Oct.	95 —
" " (Impr. de 32. ½ mil.	4%	Ian.-Iulie	88.⅝
" " (Impr. de 50 mil.	4%	" "	88 ⅝
" " (Imp. de 274 m 1890	4%	" "	88.⅞
" " (Imp. de 45 m. 1891	4%	" "	88 ⅝
" " (Im. de 120 iul. 1894	4%	" "	88 ⅝
Oblig. de Stat (Conv. rurale).	6%	Mai-Nov.	101.—
Oblig. Casei Pensiunilor fr. 300	10	" "	277.—
Oblig. comunei Bucurescĭ 1883	5%	Ian.--Iul.	99.
" " " din 1884	5%	Mai-Nov.	—.—
" " " din 1888	5%	Iun.-Dec.	—.—
" " " din 1890	5%	Mai-Nov.	99 —
Scrisurĭ fonciare rurale . . .	5%	Ian.-Iulie	95 —
" " urbane Bucurescĭ	6%	" "	102 -
" " " "	5%	" "	81 ¾
" " " Iaşĭ . .	[illegible]	" "	81.¾
Oblig. Soc. de basalt artificial	6%	" "	97.—
	V. N.		
Banca Rom. ult. div. fr. 12.81	500	150 v	—.—
Banca Nation. ult. div. 86.—	500	într. v.	1553.
Banca agricolă	500	150 v.	144.-
Dacia-România ult. div. 35 lei	200	într. v.	385.—
Naţionala de asig. ult. div. 43 lei	200	" "	410.—
Soc. Bazalt. Artif. ult. div. lei 30	250	" "	350.--
Soc. Rom. de Constr. ult. div. 15 l.	250	" "	152. --
Soc. Rom. de Hârtie ult. —	100	" "	—.—
„Patria" Soc. de asig. ult d. 4 lei	100	" "	98.—
Soc. rom. de petrol 1 em. u. d. 0	200	" "	—.—
" " " " 2 em. u. d. 0	100	" "	—.—
Soc. de fur. militare u. d. 60 lei	300	" "	—.—
„Bistriţa" soc. p. f. hârtii 30	100	" "	—.—
Seciet. p. const. de Tramways	20	" "	—.—
20 francĭ aur			—.—

SCOMPTURĬ:

Banca naţ. a Rom.	5%	Paris	2%
Avansurĭ pe efecte	6%	Petersburg . .	4½%
Casa de Depunerĭ	7½	Berlin	3%
Londra	2%	Belgia	3%
Viena	4%	Elveţia	3%

Bursa de mărfurĭ din Budapesta.

din 15 Mai n. 1895.

Sĕminţe	Calitatea per Hect.	Preţul per 100 chilogr. dela	până
Grâu Bănăţenesc	80	7.45	7.50
Grâu dela Tisa	80	7.40	7.55
Grâu de Pesta	80	7.45	7.50
Grâu de Albe-regala	80	7.45	7.50
Grâu de Bácska	80	7.55	7.60
Grâu ung. de nord	80	.—	.—

Seminţe vechĭ orĭ nouĕ	soiul	Calitatea per Hect.	Preţul per 100 chilgr. dela	până
Sĕcară		70—72	6.35	6.40
Orz	nutreţ	60—62	6.40	6.60
Orz	de vinars	62.64	6.65	6.90
Orz	de bere	64.66	7.10	8.10
Ovĕs		39.41	6.85	7.10
Cucuruz	bănăţ.	75	.—	.—
Cucuruz	altŭ soiu	76	.—	.—
Cucuruz	"	—	.—	.—
Hirişcă	"	—	—.—	—.—

Preţul pe 100 chilograme.

Producte liv.	Soiul	Cursul dela	până
Sem. de trif.	Luţernă ungur.	36.—	41.—
—	francesă		—.—
—		—.—	.—
"	rosiă	57.—	64.—
Oleu de rap.	rafinat duplu	—.—	—.—
Oleu de in		—.—	—.—
Uns. de porc	dela Pesta	47.—	47.50
"	dela ţéră	—.—	—.—
Slănină	svêntată	41.—	41.50
"	afumată	45.—	46.—
Sĕu		—.—	—.—
Prune	din Bosnia în buţĭ	9.—	9.50
"	din Serbia în sacĭ	8.50	9.—
Lictar	slavon nou	17.50	18.—
"	bănăţenesc	—.—	—.—
Nucĭ	din Ungaria		
Gogoşĭ	unguresci		
"	sêrbescĭ		
Miere	brută	—.—	—.—
"	galbină strecurată	—.—	—.—
Ceară	de Rosenau	—.—	—.—
Spirt	brut	—.—	—.—
"	Drojdiuţe de spirt	—.—	—.—

Cursul losurilor private

din 15 Mai 1895.

	cump.	vinde.
Basilica	8.—	8.40
Credit	199.50	200.50
Clary 40 fl. m. c. . .	59.—	60.—
Navig. pe Dunăre . .	140.—	150.—
Insbruck	27.—	—.—
Krakau	27.90	28.10
Laibach	22.75	28.25
Buda	63.—	65.—
Palffy	58.50	59.50
Crucea roşie austr. .	17.50	18.—
dto ung. . .	11.25	11.75
dto ital. . .	13.50	14.—
Rudolf	24 50	25.—
Salm	71.50	73.50
Salzburg	28.—	29.—
St. Genois	73.—	74.—
Stanislau	42.75	46.—
Trieitine 4½% 100 m. c.	150.—	—.—
dto 4% 50 .	70.—	—.—
Waldstein . . .	54.—	—.—
sêrbescĭ 3% . . .	21.—	22.—
dto de 10 francĭ	28.—	31.—
Banca h. ung. 4%	21.50	23.50

Cursul pieţei Braşov.

Din 18 Mai 1895.

Banonote rom.	Camp.	9.64	Vênd.	9.68
Argint român.	Cump.	9.60	Vênd.	9.65
Napoleon-d'orĭ	Cump.	9.64	Vênd.	9.68
Galbenĭ	Cnmp.	5.70	Vênd.	5.75
Mărcĭ germane	Cump.	59.40	Vênd.	—.—
Lire turcescĭ	Cump.	10.86	Vênd.	—.—
Scris. fonc. Albina 5%		100.25	Vênd.	101.25
Ruble rusescĭ	Cump.	130.½	Vênd.	—.—

Cursul la bursa din Viena.

Din 17 Mai 1895.

Renta ung. de aur 4%	122.90
Renta de coróne ung. 4% . . .	99.20
Impr. căil. fer. ung. în aur 4½% .	126.50
Impr. căil. fer. ung. în argint 4½%	103.50
Oblig. căil. fer. ung. de ost. I. emis.	125.—
Bonurĭ rurale ungare 4% . . .	98.50
Bonurĭ rurale croate-slavone. . .	98.25
Imprum. ung. cu premii	160.—
Losurĭ pentru reg. Tisei şi Segedin.	149.50
Renta de hârtie austr.	101.50
Renta de argint austr.	101 45
Renta de aur austr.	123.30
Losurĭ din 1860	157.40
Acţii de ale Băncei austro-ungară.	1074.—
Acţii de-ale Băncei ung. de credit.	460.25
Acţii de-ale Băncei austr. de credit.	400.10
Napoleondorĭ.	9.67
Mărcĭ imperiale germane . . .	59.60
London vista	122.—
Paris vista	48.37½
Rente de coróne austr. 4%. . .	101.25
Note italiene.	46.05

Proprietar: **Dr. Aurel Mureşianu.**
Redactor responsabil: **Gregoriu Maior.**

Nr. **154**—1895.

a. f. c. sc. d.

Publicaţiune de licitaţiune.

Domeniul fondului central şcolastic din districtul Năsĕudului din comunitatea *Ceanul mare*, care are o estensiune de 1030 jugĕre 1204°☐ şi constă din arătură, fênaţ şi păşiune, dimpreună cu edificiile de locuinţă şi economice, ce se află pe dênsul, se va da în **arendă pe 10 anĭ** începênd din 24 Aprile 1896, statorindu-se **preţul de strigare a arendei anuale de 3500 fl. v. a.**

Licitaţiunea se va ţiné esclusiv cu oferte scripturistice sigilate, carĭ sunt de a se trimite până în 30 Iulie 1895 la 6 óre după amédĭ, cu vadiul de 10% a preţului de strigare, la subscrisa comisiune în Năsĕud.

Aceste oferte vor căta sĕ cuprindă declaraţiunea apriată a oferentului, că cunósce bine condiţiunile de licitaţiune, le primesce în tot cuprinsul lor şi se supune lor necondiţionat.

Condiţiunile de licitaţiune se pot vedé în cancelaria fondurilor în órele oficióse dela 8—12 şi dela 3—6.

Din şedinţa comisiunei administratóre de fondurile centrale scolastice şi de stipendii din districtul Năsĕudului, ţinută în Năsĕud la 27 Aprilie 1895.

Preşedinte:	Secretar:
Dr. Ioan Pop, vicariu.	**Nestor Simon.**

Nr. **6241**—1895.

PUBLICAȚIUNE.

In 24 a lunei curente se va ține la oficiul orășenesc economic **o pertractare scripturistică** de oferte spre scopul predărei construcției unui drum pedestru dela stațiunea tramvayului din „Nou“ până la vilele în Nou, preliminată cu spese de 1139 fl. 10 cr.

Reflectanții au de a-șĭ aștерne la amintitul oficiu, cel mult până în sus citata ḑi la 12 óre la prânḑ, ofertele scripturistice, sigilate, provĕḑute cu un timbru de 50 cr. și cu un vadiu de 5% din suma preliminată de spese.

Ofertul are ca sĕ conțină dechierațiunea oferentului, că-i sunt cunoscute condițiunile de oferte și acele contractuale și că se supune lor.

Planul și preliminarul de spese, precum și condițiunile de oferte și acele contractuale se află în decursul órelor oficióse la oficiul orășenesc economic spre examinare.

Brașov, 12 Maĭ 1895.

701,2—2 **Magistratul orășenesc.**

Sosirea și plecarea trenurilor în Brașov.

Sosirea trenurilor în Brașov:

1. Dela Pesta la Brașov:

Trenul de persóne: 8 óre diminéța.
Trenul accel.: 2 óre 9 min. după am.
Trenul mixt: 10 óre 25 minute séra.
Tr. exp. Român: 5 óre 07 m. diminéța.

2. Dela Bucuresci la Brașov:

Trenul accel: 2 óre 18 min. după am.
Trenul mixt: 7 óre 1 minute séra.
Trenul accel.: 10 óre 37 minute séra.
Tr. expr. Român: 10 óre 19 m. séra.

3. Dela Zĕrnesci la Brașov.

Trenul mixt: 7 óre 36 min. diminéța.
Trenul mixt: 1 óră 29 min. după am.
Trenul mixt: 8 óre 31 min. séra.

Plecarea trenurilor din Braș.

1. Dela Brașov la Pesta

Trenul mixt: 5 óre 8 min. diminéța.
Trenul accel.: 2 óre 45 min. după am.
Trenul de persóne: 7 óre 43 min. séra.
Tr. expr. Român: 10 óre 19 min. séra.

2. Dela Brașov la Bucuresci:

Trenulŭ accel.: 4 óre 59 minute dimin.
Trenulŭ mixtŭ: 11 óre înainte de améḑĭ.
Trenulŭ accel.: 2 óre 19 min. după am.
Tr. expr. Românŭ: 5 óre 14 m. dimin.

3. Dela Brașov la Zĕrnesci:

Trenul mixt: 8 óre 35 min. diminéța.
„ „ 4 „ 55 m. după am.
Trenul mixt: 9 óre 15 min. séra.

Biroul: Têrgul boilor nr. 22, etagiul I.

Tipografia A. Mureșianu, Brașovŭ.